

DIRVA

THE FIELD
Nr. 43
Spalio-October 27, 1955
Cleveland, Ohio

JT baigė pirmą dešimtmetį

Mūsų J. Tautų korespondentės
S. Narkeliūnaitės pranešimas

Jungtinės Tautos — labiausiai kritikuojama ir dažniausiai pasaulio spaudoje minima tarptautinė organizacija spalio 24 d. užbaigė savo veiklos pirmąjį dešimtmetį.

Šiandien būtų tiesiog neįmanoma įsivaizduoti nei techniškai apskaičiuoti, kiek darbo valandų ir kiek kapitalo išleista per tą laiką. Taipgi sunku būtų ir nusakyti, ar tie nuveiktieji darbai, kuriuos išdiskutavo, nutarė ir atliko JT su plačiu savo specialinių organizacijų tinklu, yra jau viskas, ką galima buvo per tą laiką ir prie tų sąlygų nuveikti. Ateities istorikai šituo turės užsiminti.

Tuo tarpu eiliniam pasaulio įvykių stebėtojų ir tų įvykių nuskriaustam, kaip mūsų — lietuvių atveju, šita tarptautinė organizacija kūrėsi, augo ir veikė, dideles viltis žadindama. Tačiau ji jų nepateisino bent per savo pirmąjį dešimtmetį. Ar ji pateisins kas vėliau? Žinoma, mes to norėtume, ir mūsų ausys visados bus nukreiptos į JT pusę, kai tik tenai kas vyks mums žadančio.

Pradžią buvo viltinga

Daugelis mūsų buvome tada dar savo namuose Lietuvoje, nors jau gerokai karą viesulų pataršino, kai Jungtinių Tautų vardas pirmą sykį buvo dokumentuose įamžintas. Tai buvo 1942 m. per Naujuosius Metus.

Dvidešimtšiesios tautos, kovojusios prieš ašies valstybes, tada pasirašė Jungtinių Tautų deklaraciją, kurios principai vėliau buvo patvirtinti Atlanto Chartos. Tačiau ir ta Charta dar nebuvo sutartis ar formalus taikos troškimo deklaravimas. Tame dokumente, kurį prie Newfoundland krantų esančiame laive pasirašė Churchillis su prezidentu Rooseveltu, buvo tik patvirtinimas kairiųjų bendrų principų, kuriais todi šalys žadėjosį grįsti viltis geresnei pasaulio atečiai.

Tarp tų aštuonių Chartos punktų buvo mums labai smagių: jie kalbėjo apie tautų teisę laisvai pasirinkti valdymosi formą, kalbėjo apie taiką, nešančią tautoms laisvę ir gerovę. Būdami vokiečių okupuoti, tada nevenas galėjo viltingai žiūrėti į tarptautinių įvykių vystynąsi.

Vėliau, dar po metų, 1943 m. rudenį, kai trijų didžiųjų užsienių reikalų ministrų Maskvoje kartu su Kinijos atstovu pasirašė Jungtinei kovai prieš ašies valstybes, lygiagrečiai jie pasirašė reikalą artimiausiu laiku sukurti tarptautinę organizaciją. Tos organizacijos uždavinys turėjo būti tarptautinė taika ir saugumas. Organizacijos veikla turėjo būti pagrįsta suverenija lygybe didelių ir mažų, taiką mylinčių tautų.

Ir tuo metu, kai 1944 m. rudenįop Washington, Dumbarton Oaks, buvo pasiektas sutarimo tarp keturių didžiųjų dėl pagrindinių tos tarptautinės organizacijos detalių, Lietuvoje jau degė fronto ugnis. Bolševikai slinko į Vakarus. Nevenas palikome namus, pasitraukdami į Vokietiją.

Jaltos konferencija 1945 m. vasario mėnesį, kai Churchillis su Rooseveltu ir Stalinu, tarp kitų dalykų, sutarė dėl Jungtinių

Tautų Saugumo Tarybos balsavimo tvarkos (veto), pastūmė jo organizacijos pradžią. Tada, pasitarus su Kinija, buvo nutarta, taisyklomis pat metais susirinkti San Francisce pirmos konferencijos JT Chartai parengti.

Taikos išsiilgę ir akiai tikėdami tautų draugiškumu, amerikiečiai ėmėsi tą konferenciją organizuoti. Savo, britų, sovietų ir kinų vardu jie išsiuntė kvietimus 45 valstybėms, tuo metu buvusioms kare prieš Ašies valstybes ir pasirašiusioms JT deklaraciją 1942 m.

Charta parengta

Daugiau kaip keturiuose šimtuose posėdžių tų valstybių atstovai parengė ir priėmė Jungtinių Tautų Chartą. Ji buvo pasirašyta 1945 m. birželio 26 d., o tų pačių metų spalio 24 d. ji įsigaliojo, ratifikavus reikalingam skaičiui narių.

Tos Chartos priambulėje labai gražiai nusakyta organizacijos tikslas. Pabrėžiama, kad ta organizacija steigiamą tam, kad "ateities kartos" būtų išgelbėtos nuo karo rykšties ir kad jos galėtų gyventi taikoje ir gerovėje.

DIRVOS TALKA

Dirvos skaitytojų šeima, kurie atsimena savo laikraštį su kaktvųjų proga, didėja. Štai tie remėjai:

A. Barčas, Bellwood	.....\$2.00
V. Varneckas, Waterbury	5.00
K. Pautienis, Dr., Cleveland	10.00
K. Martinėnas, Cleveland	2.00
K. Senikas, Cleveland	5.00
K. Pažemėnas, Baltimore	3.00
P. J. Keršis, Cleveland	40.00
J. Marcėnas, Detroit	5.00
J. Sirusas, Brooklyn	8.00
Kazys Krauciūnas, New York	3.00
M. Kildisas, Worcester	2.00
John Kuslis, Bethlehem	5.00
Vacl. Mažeika, Chicago	5.00
V. Tercijonas, Dr., Letchworth	2.00
J. Vadopalas, Cicero	1.00
Vyt. Abraitis, Richmond Hill	5.00
Ant. Česonis, Baltimore	3.00

Visiems aukotojams nuoširdus ačiū.

VISAM PASAULY

• Valstybės sekretorius Dulles, vykdamas į Ženevos konferenciją, aplankė Italijos prezidentą G. Gronche ir užs. reikalų ministrą G. Martino. Taip pat buvo priimtas Popiežiaus privačioje audiencijoje.

• Izraelis, kaip arabai sako, jų tarpusavio ginčo ir silpnumo pagimdyta nauja valstybė, arabams organizuojantis ir ginkluojantis, labai susirūpino ateitimi. Izraelio min. pirm. Moshe Sharett specialiai prašys JAV ir Rusijos apsaugos.

• Egipte arabų kraštai susitarė ir toliau tęsti ekonominį boikotą prieš Izraelį. Izraelio valdžia išleido atsisaukimą į viso pasaulio žydus, kad jie iš naujo aukotų Izraeliui, ypač ginklų pirkimui.

• Prancūzijoje vis daugiau įsitikinama, kad reikia paleisti dabartinį parlamentą ir skelbti naujus rinkimus. Esą, gal tada susidarytų pastovesnė vyriausybė galimybės. Rinkimai įvyksią šių metų pabaigoje.

• Naujai išrinktas komunistų Brazilijos prezidentas Kubitchek, kilimo iš Lenkijos, jau planuoja kelią į komunistinius kraštus.

• Rusai laikraštininkai, po piketavimo Clevelande, sužinoję kad Chicago rengiama dar didesnė piketavimai, pabugo ten rodytis.

Gyvenimas Vorkutoj

Viena iš sovietinių "skaistyklų"

Vis daugiau ir daugiau dar gyvų žmonių paskutiniu laiku atvyksta iš sovietinių kalėjimų bei priverstinio darbo stovyklų į Vakarus. Tai daugiausia buvę austrų, dabar vokiečių buvę kariai, ligi šiol išlaikyti nelaisvėje ir išlikę gyvi, arba ir kiti, įvairiais pretekstais bolševikų suminti ir tenai kalinti. Jų tarpe pasitaiko ir iš Vakarų kraštų kilių gyventojų, net amerikiečių.

Iš jų pasakojimų jau yra susikaupę dideli kiekiai medžiagos apie šio amžiaus vergijos pobūdį. Vorkuta yra viena iš garsiausių tos vergovės vietų. Joje yra buvę ir dar tebėra nemaža lietuvių. Apie ją daug yra papasakoję savo liudijimuose dr. Devenis, kuriam teko tenai būti 1941 metais. Bet, kadangi lietuvių tenai yra ir dabar, todėl savaimė rūpi patirti, kokios tenai sąlygos dabar. Iš daugelio priemonių apžvalgų, čia dedamoji apžvalga atrodo pilniausia ir esmingiausia nušviečianti dabartinį Vorkutos pobūdį. Pasakojas asmuo, praleidęs tenai pastaruosius ketverius metus, nuo 1951 iki 1955 vidurio.

Vorkuta yra žinoma, kaip viena iš priverstinio darbo stovyklų politiniams kaliniams. Ji yra apie 100 kilometrų šiaurės Uralo, šiaurėje, anapus šiaurinio poliarinio rato. Tai nėra viena stovykla, o stovyklų tinklas, sudarytas iš 35-40 atskirų stovyklų, išmėtytų maždaug 150 kilometrų skersmens plose. Šiame plote yra 25 anglies kasyklų šachtose, viena elektrinė, dvi plytinės, 1 spirito vorykla, vienas cemento fabrikas ir du mėsos konservų fabrikai. Šios gamyklos tarnauja šiaurės-vakarų Rusijos pramonei, įskaitant Leniningradą.

Stalino laikais kiekvienoje iš tų beveik keturių dešimčių stovyklų būdavo iki 3,000 kalinių, taigi bendras kalinių skaičius Vorkutos rajone buvo per 100,000. Dabar (1955 vasaros pradžioje) beliko apie 22,000. Apie 2,000 iš jų tebėra užsieniečiai, kiti — sovietiniai piliečiai (į šiuos pastaruosius tarpą pasakotojas įskaito ir pabaltiečius, kurių tikro skaičiaus jis nežino).

Pastaruosiu laiku Vorkuta laikoma viena iš švelnesniųjų priverčiamosios darbo stovyklų. Mat, tai yra svarbus pramonės rajonas, todėl stengiamasi, kad darbas būtų atliktas, taigi, reikia,

kad vergai nenusilptų. Tas sąlygų pagerėjimas atėjo jau postaliniais laikais, ypač po Malenkovo amnestijos, kada kalinių skaičius sumažėjo iki ketvirtadalis ir susidarė didelė darbo jėgos stoka. (Čekai ir vengrai, pakliuvusieji į Vorkutą iš "savųjų" priverčiamosios darbo stovyklų visi bijojo, kad nebūtų sugrąžinti atgal, nes jų naminėse stovyklose sąlygos esančios daug žiauresnės).

Stovyklose gyvenama įvairios statybos mediniuose barakuose. 1951 metais tie barakai buvo daugiausia primityvūs, be jokių higieninių įrengimų. Išties savaitės nebuvo kur net nusiprausti. Palaipsniui blogiausieji barakai buvo nugriauti ir jų vietoj pastatyti nauji, kiek atsparesni blogiems orams, erdvesni, šiek tiek patogesni. Tuose pačiuose barakuose, kur anksčiau būdavo sukimšta iki 80 kalinių, dabar laikoma apie 30. Vadiniamiems "spartuoliams" ("udarnikams") jau yra barakų net su prieškambariais, žaidimo-lošimo patalpėmis, kaizer net su lovomis ir staliukais.

Kiekviena paskira stovykla — barakų grupė apsupta dviguba spygliuotos vielos tvora. Vidurinė tvora yra apie vieno metro aukščio, išorinė — apie du metrus. Tarp jų apie 4 metrų tarpas. Kas 200 metrų yra sargybos bokštas su prožektoriais ir kulkosvaldžiais. Sargybiniai priklauso MVD kariuomenei, bet kiekvienoje stovykloje yra platus politinės policijos šnipų tinklas, kuris yra tikroji stovyklos valdžia.

Dar 1951 metais darbo sąlygos buvo labai primityvios. Beveik visi darbai kalnų pramonėje ir anglių kasyklose buvo atliekami rankomis: vieninteliai įrankiai buvo tik kastuvai, kablai (kirkos) ir vienračiai vežimėliai (tačkos), kuriais anglis reikdavo vežti kartais net iki keturių sluoksnių aukštyn. Vėliau pradėjo įtaisyti mašinų. Dabar vietomis jau iki 75 nuosimčių anglies laužiama mašinomis, kurių dalis, tarp kitko, esanti vakariečių gamybos. Tas staigus (Perkelta į 8 psl.)

John Foster Dulles
United States

Harold MacMillan
Great Britain

Antoine Pinay
France

V. M. Molotov
Russia

Pasaulinis dėmesys vėl nukrypo į Ženevą. Štai posėdžių rūmai ir keturi užsienių reikalų ministrai. Argi ir po šios konferencijos iš Ženevos dvasios ir toliau komunistai kals pasaulio mitymo kapitalą...

Vokietijos problema

Derybose su komunistiniais bosais Maskvoje, kancleris Adenaueris, dvejus pagrindinius reikalavimus nesulaukė konkrečių išdavy: sovietų vyriausybė nedavė jokių išpareigojimų Vokietijos sujungimo klausimu, taipogi ir vokiečių belaisvių grąžinimu. Kas liečia belaisvių grąžinimą, kancleris Adenaueris išgavo iš Bulganino privatų pasižadėjimą, kuris užtikrino, kad belaisvių grąžinimas prasidės, dar kancleriui nespėjus nutipti Vokietijos žemėn.

Šituose abejose klausimuose, derybos formaliai atsitrenkė ir kietą sovietų bosų laikyseną. Gudriai laikėsi Maskva tvirtindama, kad Vokietijos sujungimas yra pačios vokiečių tautos reikalas ir kad tame reikale susitarimas visai nepriklauso nuo Sov. Sąjungos vyriausybės. Ji įtikinėjo, kad Adenaueris privalo užmegsti pasikalbėjimą tarpai su komun. rytų Vokietijos vyriausybe, kurių pasąkoje išsispres ir susijungimo susitarimas.

Antrajam pasauliniam karui baigiantis, kada buvo sprendžiamas klausimas dėl valdžių sudarymo bolševikų užimtuose kraštuose, turėdamas parankę tų kraštų, Sovietų Sąjungoje išauklėtus komunistus, Stalinas pareiškė, kad būtų "nedemokratiška", kad toms valstybėms nustatytų santvarką svetimos valstybės. Kokios iš tų skambių žodžių pasekmės labai aišku: nuolatine bolševikų okupacija.

Kolkas Adenaueris nesidavė pagaunamas ant komunistų mėkerės, atsakydamas bet kokių

derybų su vokiškais komunistais, pareiškdamas, kad tik jo vyriausybė yra visos vokiečių tautos pilnateisė atstovė. Maskvoje kancleris iš tikrųjų laikėsi tvirtai: neklūpčiojo ir nebagavo, bet derėjosi rimtai. Bet ar daug laimėjo, kolkas sunku pasakyti.

Diplomatinių santykių užmezgimas buvo ir yra Maskvos intencija, todėl iš ten ir išėjo iniciatyva. Nors Adenaueris perspėdavo ir pabrėždavo, kad tas visų klausimų kompleksas dar neįšįria, bet diplomatinius santykius užmegsti sutiko.

Todėl atrodo, kad tame reikale daug laimėjo Sov. Sąjunga. Tarp šių valstybių, oficialių santykių užmezgimas, Vokietijos sujungimo klausimą leidžia nutęsti iki nepabaigiamumo. Nuo to laiko, kada egzistuoja dvi Vokietijos su savo vyriausybėmis, su kuriomis Sov. Sąjunga turi normalius diplomatinius santykius, sujungimo klausimas nebus degantis. Tas klausimas bus išimtas iš tarptautinių diskusijų, kaip dar nepribrendęs svarstymui.

Tame laikotarpyje, Sov. Sąjunga stiprins savo komunistinės marjorietės rytinėje zonoje, o kitoj pusėj, turės galimybę betarpiu sudaryti visuomenės tarpą viešą opinią, per agentus ir per visuomenę, daryti įvairius spaudimus Vak. Vokietijos vyriausybei.

Sov. Sąjungą paseks visos jos satelitinės valstybės, pareiškdamos norą taipogi užmegsti, dar nesamus, diplomatinius santykius. (Rumunija jau pasiūlė). Reikia manyti, kad Vak. Vokietija ir tuos pasiūlymus priims tik išskiriant rytinės Vokietijos pasiūlymą.

Susidarys keista padėtis — Vakarų valstybės nepripažindamos ryt. Vokietijos neturės su ja diplomatinių santykių, o tuo tarpu Sov. Sąjunga ir jos visos okupuotosios valstybės turės savo pasiuntinybės Bonnoje. Tokiai padėčiai esant, argi Vakarų valstybės išsilaikys neužmezgant diplomatinių santykių ir su rytine Vokietija? Daugiau davinų, kad po tam tikro laiko ir jos užmegs normalius santykius su ryt. Vokietija ir tuo būdu apsuksins Bonną.

Maskva ne tik nesiruošia apieiti savo vokiškus komunistus, bet nori visą Vokietiją padaryti savo didžiausiu satelitu.

J. Šarūnas

VLIKŲ POSĖDIS NEW YORKE LAPKRIČIO 11-13?

Tebevyksta neoficialūs vlikinių grupių atstovų pasimatymai dėl Vliko reformų ir jo posėdžių vietos. Viename tokiaime pasimatyme visų keturių "krikščionių demokratų bloko" ir liaudininkų bei socialdemokratų atstovai buvo lyg ir susitarę dėl bendros pažūros į tuos klausimus.

Liaudininkų pirmininkas net per vietos radiją paskelbė susitarimo turinį, tačiau kai kitą kartą tie patys susitikę gavo susitarimo turinį pasirašyti, tai paaiškėjo, kad beveik kiekvienas jį kitaip supranta ir susitarimas liko nepasirašytas.

Prie susitarimo prisidėjo mažesniųjų atstovų, bet neprisidėjo ūkininkų Partijos atstovai.

Kiti (dabar jau septyni), nors susitarimo ir nepasirašė, sutiko sudaryti komisiją naujam Vliko statutui paruošti. Projektas turėjo būti paruoštas ligi pirmadienio, spalio 24 dienos. Jame turėtų būti išspręsti neaiškumai, kurie pasireiškė besikaitytą nepasirašytą likusį susitarimą. Nuomonių skirtumai tebėra dėl Vykdomosios Tarybos vaidmens, kompetencijų, žodžiu sakant, dėl to, kur turi būti visas Vliko svaris: ar New Yorke, ar Reutlingene. Jeigu būtų sutarta dėl Vliko statuto projekto, tai Vliko sesija New Yorke būtų šaukiama lapkričio 11-13 d.

Tą techninių klausimų svarstymą iš šalies, aktyviai jame nedalyvaudami, stebi LTS ir LLKS. Jų nuomone, esminiai reikalai tuose pasikalbėjimuose stengiamasi apeiti, o dėl techninių taip pat nėra sutarimo, kadangi tarp besitariančiųjų grupių atstovų esama tam tikrų žodynų skirtumų.

Ūk. Part. atstovai iš dalies tuose pasikalbėjimuose nedalyvauja, iš dalies dalyvauja, bet nesilangažuoja.

Visi pareiškė pageidavimą, kad į Vliko posėdį New Yorke, jeigu jis įvyks, iš Reutlingeno niekas daugiau nevažiuotų, pasitenkintų dr. Karvelio čia buvimu. Ar tenai su tuo pasiūlymu sutiks, tuo tarpu neaišku.

Didžiausi posėdžio sušaukimo entuziastai (be jokių sąlygų, kad tik įvyktų posėdis, o tenai jau žiūrėsime) yra liaudininkai, mažlietuvių atstovai ir dr. Karvelis. Kiti kiek šaltesni ir mano, kad tik visus klausimus išsiaiškinus galėtų būti prasminga posėdį šaukti. Yra iškeltas sumanymas Vliko posėdį šaukti (jeigu pasiseks) su "fanfarais", tai yra viešą, su svečiais ne tik iš lietuvių visuomenės, bet gal ir iš amerikiečių tarpo. Sumanytojams pavesta išsiaiškinti galimybes.

Gvatemalos prezidentas Castillo Armas ir jo žmona ruošiasi atvykti į JAV oficialiam vizitui.

Lithuanian Weekly, published by American Lithuanian Press & Radio Ass'n VILTIS, Inc. (Non-profit), 1272 East 71 St., Cleveland 3, Ohio. Telephone: Henderson 1-6344. Entered as Second-Class matter December 6th, 1915, at Cleveland under the act of March 3, 1879. Subscription per year in advance: In the United States — \$5.00 in Canada — \$5.50, elsewhere — \$6.50. Single copy — 10 cents.

Lietuviškas savaitraštis, leidžiamas VILTIES, Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo D-jos (Inkorp. ne pelnui), 1272 East 71 St., Cleveland 3, Ohio. Telefonas: Henderson 1-6344. Išleina Clevelande kas ketvirtadienį. Redaktorius: Balys Gaidžiūnas. Registravimas kaip antros klasės siunta 1915 m. gruodžio 6 d., Clevelande pagal 1879 m. kovo 2 d. įstatymą. Prenumerata metams iš anksto: Jungt. Amerikos Valstybėse \$5.00 Kanadoje — \$5.50, kitur — \$6.50. Atsk. Nr. kaina 10 centų.

Šia savaitę...

Balys Gaidžiūnas

Clevelandiečiai šį šeštadienį, specialiu pobūviu, nori pasakyti seniesiems mūsų veikėjams aciu už jų didelį darbą, dirbtą per daugelį metų. Tai nebūsiąs specialiai vienam ar kuriam kitam veikėjui aciu pasakymas, bet visiems, kurie tik lietuviybės darbą dirbo.

Tai gražus prisiminimas tų mūsų moterų ir vyrų, kurie dalį gyvenimo pašventė ne asmeniniams, bet bendriesiems tautiniams reikalams ir Lietuvos rešimui. Jų įnašą mes visi anksčiau jautėme, mes jį dabar jaučiame, mes dažnai ir stebimės, kad jie, pagal tuometines turėtas jėgas, padarė daug daugiau, negu dabar padaroma. Dabar, tiesa pasakius, mūsų nelaimė, daugiau liežuviu malama, negu bendras darbo vežimas.

Ką šį šeštadienį clevelandiečiai rengia nėra jau kokia staigmena ar naujiena Amerikos lietuvių gyvenime. Buvo ir anksčiau girdėti, kad vieno ar kito lietuvių kolonijoje, prisipažinti tie nuopelnai, kurie lietuvių bei nuosirdžiai atlikti, mums visiems daro garbę. Gal ir gerai, kad clevelandiečiai ne kurį nors vieną ar kitą asmenį pasiryžę išskirti, bet bendrai visiems, dirbusiems ir tebedirbantiems, nori aciu pasakyti.

Lietuviybės išlaikymo ir Lietuvos laisvės kovoje kiekviena jėga labai vertintina ir brangintina. Ne vieno išmintin, ne vieno pagalbos ranka, ne vieno aukojamais pinigais tie darbai nudirbami. Nudirbami didžiulės tautos, nudirbami organizuotai, kur labai reikalingi gabūs organizatoriai, bet nemažiau reikalingi ir tie darbštieji nariai, kurie dažnai lieka nepastebėti už didesnių pečių ar didesnių rėksnių.

Jie, tie eiliniai nariai, labai dažniais atvejais, sudaro visom organizacijom veikimo pagrindus, jie sunėša tos veiklos pagrindines plytas, iš kurių vėliau auga mūsų išlaikymo ir laisvės darbai. Tat ir visiems, kurie tik norės nulenkti galvą prieš mūsų vyresniusius, čia sukurusius gausias lietuviškas organizacijas, padėjusiems lietuviui kilti aukštyr ir platyn, gausiai rėmu-

siems prisikeliančią ir laisvą Lietuvą, patartina neužmiršti ypač tų, kurie labai dažnai būna užmiršami. Tai tos moterys ir tie vyrai, kurių pavardžių dažnai nebūna laikraščiuose, bet kurie iš širdies gilumos dirba kilnų darbą. Jie mums lygiai brangūs, kaip ir tie, kurie ateina jiems vadovauti.

Garbė visiems!

Dirvos sukaktį švenčiant buvo daug tokių momentų, kurie ir su skaitytajais pasidalintini.

Prieš pat sukakties minėjimą į Dirvos redakciją atsilankė čia gimusi lietuvaitė A. Žvingilytė-Mihelich ir redaktoriui pasakė: "Prieš daugelį metų esu Dirvoje dirbusi ir tada iš Dirvos gavusi atlyginimą. Dabar jaučiu didelį malonumą Dirvai dalį tada gautų pinigų grąžinti".

Ir ta proga Dirvai įteikė \$25 auką.

Prieš sukakties minėjimą iš savo ūkio redaktorių pašaukė senas Dirvos bičiulis, pirkimo-pardavimo tarpininkas, draudimo ir įkainojimų specialistas P. J. Keršis. Per telefoną jis sakė: "Jaučiu, brolau, kad Dirva per 40 metų iš manęs tikrai pelnė po \$1. Taigi jos sukakties proga užmoku už visus 40 metų lygiai \$40.00".

Tai šaunūs momentai, kurie ir jaudina ir garbę daro!...

CHICAGOS GYDYTOJAI

Tel. ofiso PProspect 8-1717
Rezidencijos REpublic 7-7868

Dr. S. Biežis

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 West 63 St.

VAL.: 1-3 popiet ir 7-8 v. vak.
Trečiad. ir sekmd. ofisas uždarytas.
Seštad. tik nuo 1-3 val. popiet.
Rezid. 3241 W. 66th PLACE

Tel. ofis'o ARmitage 6-0161
Tel. buto GRaceland 2-9203

Dr. Juozas Bartkus

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Norvest Medical Center

2336 West Chicago Ave
Chicago 22, Ill.

VAL.: 1-3:30, 6-8:30 p. p. pirmad.,
antrad., ketvirtad., penktad.,
10 ryto — 1 p. p. trečdieniais
12-4 p. p. šeštadieniais.

BALSUOK UŽ

George Zimmerman

CANDIDATE FOR

JUDGE

OF THE MUNICIPAL COURT

TURI PUIKIAUSIĄ PASIRUOŠIMĄ GERAI ATLIKTI TEISĖJO PAREIGAS

Išrinkit GEORGE ZIMMERMAN teisėju

RINKIMAI ANT RADIENI,

LAPKRIČIO MĖN. 8 D., 1955

6 metų darbo pradžia sausio mėn. 4 d., 1956 m.

KAS ir KUR

• Įsteigtas Lietuvos Kariuomenės Kūrėjų Savanorių Sąjungos skyrius Vokietijoje. Į laikiną valdybą išrinkti: Viktoras Sutkus pirmininku, Juozas Kriščiūnas sekretorium ir Kazys Motgabis nariu. Skyriaus valdyba kviečia visus lietuvių kūrėjus-savanorius Vokietijoje stoti į skyrių narius. Rašyti valdybos sekretoriui adresu: J. Kriščiūnas, (22b) Heidesheim, Krs. Bingen, 4204 Lbr. Svc. Co.

• Pigų knygų mėnesį nuo spalio 15 iki lapkričio 30 d. paskelbė Gabijos leidykla. Per šį laikotarpį, knygas išrašant tiesiog iš leidyklos, gaunama nuo 25% iki 80% nuolaidos. Atgintų knygų sąrašą leidykla prisiunčia, parašius jai šiuo adresu: Gabija, Straight Path, Wyandanch, L. I., N. Y.

• Miami lietuviai nuo spalio mėn. 15 d. pradėjo transliuoti per WMIE stotį lietuvišką radijo programą. Ji pavadinta Lietuvos aidai. Programa bus girdima kiekvieną šeštadienį 4:30 val. Žiemos metu programa bus šeštadieniais ir sekmadieniais. Lietuviška programa rūpinasi Adolfinas Skudziņskas.

• Lietuvių Studentų Sąjungos vicepirmininkas Bronius Juodelis, buv. Korp! Vytis centro valdybos sekretorius, ir buv. Bostono Korp! Vytis skyriaus pirm. Raimundas Mieželis pasitraukė iš Korp! Vytis ir Akademinių Skautų Sąjūdžio.

• Redakcija gavo paminėti Andriaus Valucko romaną "Nemuno sūnus" I d. Knyga sukrauta Terros knygyne (3333 S. Halsted St., Chicago 8, Ill.). Kaštuoja \$3.00.

• Detroite organizuojamų lietuvių namų fondan atsijamą \$24,000 sumai pasizadėjimų. Su tokia suma darbo dar negalį pradėti, todėl ieško būdų daugiau pasizadėjimų sutelkti.

• Čiurlonio ansamblio koncertas Bostone įvyksta lapkričio mėn. 12 d. Jordan Hall. Į koncertą norima sutraukti lietuvių iš daugelio artimųjų kolonijų.

• Iš spaudos išėjo Mirko Jelusič: Cezaris, istorinis romanas iš senosios Romos imperijos žydėjimo laikų. Trys dalys — trys atskiros knygos, kiekviena po apie 200 psl. ir po \$2.00. Vertė

K. Pulda, išleido knygų leidykla Terra, 3333 So. Halsted Street, Chicago 8, Ill.

• Atsiliękite tremtinės Stasės Samienės giminės. Dirvoje galit gauti jos adresą.

DETROIT

TAUTINĖS SĄJUNGOS SUSIRINKIMAS

Pirmasis šį rudenį Tautinės Sąjungos Detroito skyriaus susirinkimas įvyko sekmadienį, spalio 16 dieną Neringos knygyne patalpose. Aptarta daug svarbių reikalų, tarp jų Dirvos vajeas Detroite reikalai, Detroito lietuvių namų statyba, tautinės minties jaunimo klausimai ir kt.

Pirmininkavęs inž. J. Gaižutis pasidžiaugė, kad Tautinės Sąjungos nariai gausiai atsiliępė į namų pirkimo pasižadėjimų vajų. Nutarta paskatinti ir kitus skyriaus narius prisidėti prie šio visiems lietuviams svarbaus reikalo. Ypač savo lietuviškus namus svarbu turėti lietuviškojo švietimo reikalams, nes paskutiniai įvykiai su šeštadienine mokykla parodė, kad kartais neatsakingų žmonių šmeižtai šeštadieninės mokyklos veiklą padaro beveik neįmanomą.

V. Pauža susirinkime padarė platesnę Bostone įvykusio Tautinės Sąjungos suvažiavimo apžvalgą.

MIRE KUN. J. ČIŽAUSKAS

Dievo Apvaizdos parapijos klebonas kun. J. Čižauskas po ilgesnės ligos praeitą penktadienį, spalio 21 dieną atsiskirė su šiuo pasauliu.

Velionis buvo tvirto lietuviško nusistatymo ir ypač ankstyvesniais laikais gyvai reiškęsi lietuviškojo veikloj, ypač muzikos srityje.

KONCERTUOS

A. STEMPUZIENE

Susivienijimo Lietuvių Amerikoje būsimio seimo Detroite rengimo komisija ruošia sekmadienį, spalio 30 dieną, vakarą.

Vakaro programoje clevelandietės solistės Aldonos Stempužio laikų. Trys dalys — trys atskiros knygos, kiekviena po apie 200 psl. ir po \$2.00. Vertė

Sveikiniai ir linkėjimai sukakčių proga

JUDGE

PERRY B. JACKSON

MUNICIPAL COURT

GARANTUOTI SIUNTINIAI!

Lietuvoje ir į Pabaltijo kraštus, Ukrainon, Lenkijon, Rusijon greičiausiai ir pigiausiai siunčia siuntinius ši firma

J. Kamienski
JANIQUE TRADING CO.

1029 Fairfield Ave. (netoli W. 11 St.)
Cleveland 13, Ohio Telef.: CHerry 1-5547

Centrinė firma yra Toronte, Ont.

835 Queen Street West, Toronte, Ont.

ir skyriai didesniuose miestuose, Kanadoje ir Amerikoje.

Išsiuntimo skyrius yra ir Clevelande.

Klijentų patogumui skyriai atidaryti:

• 1162 Broadway Ave., Buffalo 12, N. Y.

Telef.: FI 1272

2314 W. Chicago Ave., Chicago 22, Ill.

Telef.: BRunswick 8-6780

Visus mokesčius ir visas išlaidas apmokama čie vietoje, tat gavėjai krašte jau nieko nemoka.

Už naujas medžiagas imama tikiai 50% vertės.

Visas siunčiamas prekes galima pasirinkti įstaigoje, kuri atidara kiekvieną dieną nuo 12 val. p. p. iki 8 val. vakaro.

maeilės pajėgas. Linkėtume detroitiečiams nepraleisti šios retos progos pasidžiaugti iškilančiomis naujomis meno jėgomis. Programoje taip pat dalyvaus ir detroitiečiams gerai pažįstamas P. Zaranka, vietos muzikos konservatorijos studentas, dažnai pasirodantis Detroito lietuviškoje scenoje.

Vakaras įvyks buvusioje Lietuvių Salėje. Pradžia 6 val. 30 min.

TRUMPAI

Detroito skautės ir skautai ruošiasi pakartoti J. Siskino 5 veiksmų vaidinimą "Džiaugsmas". Praeitą pavasarį pirmas vaidinimo pastatymas susilaukė visuomenėje gražaus įvertinimo. Režisoriui J. Pusdešriui su jaunuom skautų ir skaučių jėgom paviko pasiekti tokio lygio, kurio nekiekvienas jaunimo teatro tapasiekia.

Praeitą sekmadienį įvyko Lietuvių Studentų Santaros Detroito skyriaus susirinkimas. Nutarta artimoje ateityje surengti studentišką vakarą, kuriame parodys los angeličių sudentiško gyvenimo filmą ir kt.

Aukštesniojoje lituanistinėje mokykloje prasidėjo pamokos. Po didelių sunkumų šiaip taip paviko rasti mokyklai kelis mokytojus, kai dėl mažo išsilavinimo žmonių šmeižtų didelis skaičius buvusių ar naujai pakviestų mokytojų atsiskakė mokykloje dirbti.

Lietuvių Studentų Sąjungos skyrius ir šiais metais ruošia Naujųjų Metų sutikimą. Rengimo komisiją sudaro skyriaus pirmininkas A. Šimoliūnas, D. Bulgarskaitė ir K. Navasaitis.

Skautai ruošiasi gruodžio 4 d. paminėti savo gyvavimo Detroite penkmetį. Tikimasi, kad šia proga detroitiečius aplankys tyr. skautininkas S. Kairys ir daugiau svečių.

Z. V. R.

KIRŠINIMO DARBAS

Labai gražu ir naudinga, kada kultūrinis ir visuomeninis lietuviškos kolonijos gyvenimas aprašomas spaudoje, keliamos aktualios problemos, pozityvūs sumanymai, duodama apžvalginų žinių, aktualijų ir t.t. Atsižvelgiant į tai, lietuviškų laikraščių redakcijos mielai deda tokias žinias, duoda vietos kartais net nuolatiniams žinių skyriui nesi-gailėdami ribotų lietuviškos spaudos puslapių.

Labai apgailestautina, kai toks vienos ar kitos lietuvių kolonijos žinių skyrius pasidaro daugiau negu karikatūriškas: užgauliojama ne tik pavieniai asmenys, lietuviškos institucijos ar organizacijos, bet taipgi, sąmoningai stengiamasi pakenkti tiek geram paskirų asmenų vardui, tiek paskiroms organizacijoms bei jų tarpusavio santykiams.

Štai jau kelinti metai viename dienraštyje, kas savaitę yra "Detroito Žinių" skyrius. Seniau jis buvo vedamas Liet. Korespondentų Klubu (taip buvo skelbiama — aut.), vėliau Liet. Katalikų Koresp. Klubu. Šiuo metu po jame rašomoms žinioms ir "straipsniais" daugiausia pasirašinėja tūlas (-i) "S", "St. G", "G", — Stasys Garliauskas (-ai?). Iš jo (jų?) straipsnelių atgalvių atrodo, kad autorius (-iai?) yra "visąžinantis" autoritetas religiniuose, kultūrinuose, visuomeniniuose ir švietimo reikaluose. Kada perskaitai tuos "dorovinius, visuomeninius ir pedagoginius" straipsnelius gausi išspūdis: kad rašo, turbūt, pasiklausęs prie atvirų svetimų durų, būdamas fiziškai silpnas savo "priešui" skelti į antausį, lieja tulžį ant popierio, vaizduojasi visąžinas ir pramatas. Atrodo, kad jam nėra problemos, kurios jis negalėtų išspręsti.

Štai, jis, ponas Stasys Garliauskas, rašo laišką Draugo re-

daktoriui, kuriame užsipuola p. Z. V. Rekašį, kodėl neturėdamas vaikų domisi mokyklos reikalais, o pats kaip daugiavaikis tėvas mano turis teisę nustatinti mokytojų kvalifikacijas ir tinkamumą mokytojauti. Prieš kiek laiko, tas pats minio laiško autorius įsikibęs "Salami" rašė sieksninius straipsnius tame pat skyriuje ir net "Naujiene", apie Dariaus ir Girėno Klubo piniginius reikalus užkabinėdamas ne tik nieko su tuo neturintčius asmenis, bet ir kišdamas savo trigrašį į to pačio klubo vidaus reikalus. Būtų pateisinama, jei tas jo kišimasis būtų teisingas ir pagrįstas. Dabar gi, paties autoriaus žodžiais tarant: "...Būdamas girtas partine neapykanta, jis atėjo į spaudą meluoti plačiajai visuomenei..." (Draugas, 1955. III. 17, pusl. 5). Prie to dar reikia pridurti: ...ir tauškėti nesąmones!

Dėka šito neišmanelio, šiais metais Aukšt. Lituanistinė Mokykla turi skaudžių nuostolių savo veiklai. Atsisakė buvę mokytojai, Lietuvių Bendruomenė turėjo p. S. Garliausko šmeižtų paliestus žmones atsiprašyti ir ieškoti mokytojų, kurie atitiktų p. S. Garliausko "nustatytoms kvalifikacijoms". Pasekmėse, mokyklai paimti mokytojai neturi mokytojų cenzo ir atitinkamo išsimokslinimo. Atrodo, greitai prieisim prie to, kad Aukštesniosios Lituanistinės mokyklos baigimo pažymėjimus išdavinės visi, tik ne mokytojai.

A. J. Pajiesis

NEW YORK

DIDYSIS NEW YORKAS PRADĖJO BALFO VAJŲ

Vargo yra kiekvienoje visuomenėje, bet daugiausiai jis išsiplečia didžiųjų nelaimių metais. Lietuvai netekus laisvės, vargo marios išsiliejo ir lietuviams. Daug kieno gyvenimas buvo sugriautas, sveikata pakirsta, svetimos žemės atsidurta.

Norėdami jiems bent kiek padėti, jų sunkią dalį palengvinti, kiekvienais metais New Yorko BALFO Vajaus Komitetas kreipiasi į visus Didžiojo New Yorko lietuvius ir prašo aukos. Prašo ne sau, bet tiems tūkstantams lietuvių, kurie yra dideliame varge įvairiuose Europos kraštuose. Jie prašo pagalbos iš BALFO, o BALFas prašo gailestingumo ir aukos iš Jūsų.

Tokių varge esančių benamių yra dar 10.214. Jų tarpe 2.957 vaikai, 1.945 ligoniai ir slaugomi seneliai. Iš sveikųjų tik trečioji dalis yra gavusi menkus darbelius. Visi kiti yra bedarbiai ir turi gyventi iš labai mažos tų kraštų pašalpos, kuriuose jie gyvena.

Visa jų viltis ir išsigelbėjimas — Amerikos lietuviai. Jie juos aprenigia, valgydina ir gydo. Jų aukomis BALFas pasiekia visus, kur tik vargas ar liga spaudžia lietuvi.

BALFas pats iš savės to padaryti negalėtų. Jo geri artimo meilės darbai priklauso nuo jau turit ir aukos nevengiančių širdžių. Kiek Amerikos lietuviai BALFą paremia, kiek per BALFą aukoja, tiek jis gali varge ar ligoje esančius sušelpi.

Todėl Didžiojo New Yorko BALFO Vajaus Komitetas su pasitikėjimu ir viltimi kreipiasi į Jus ir labai prašo neatsisakyti aukos kenčiantiems lietuviams gelbėti. Prašo tik vieną kartą per metus, todėl prašo kiek daugiau, pagal išgales vienos dienos uždarbio, kurie dirba.

PROPOSED LAW

To Increase Unemployment Initiative Petition

YES

X NO

Ialsuokite NE prieš Bedarbių Pašalpos Pakėlimą Lapkričio 8, nes —

- tas viskam pakels kainas \$47,000,000 per metus;
- tas sutrauks tinginius ir apsilėidėjus į Ohio.

CUYAHOCA COUNTRY DIVISION
OHIO INFORMATION COMMITTEE
604 Hanna Building, Paul Brekaw, Secretary

Prašome paaukoti patys, o taip pat paraginti ir parinkti aukų iš savo kaimynų ir pažįstamų. Vajus prasidėjo spalio 15 dieną ir baigsis lapkričio 15 dieną. Išsiuntinėti laiškai ir aukoms vokeliai. Jei kas dėl adreso nežinojimo ar dėl kitos klaidos laiško ir vokelio negautų, prašome kreiptis į Vajaus Komiteto būstinę, 105 Grand Street, Brooklyn 11, N. Y. Ten apie viską Jus painformuos, viskuo ap rūpins ir aukas priims.

Padėkime varge esantiems savotautiečiams!

CHICAGO

ARTEJA TRADICINĖ ŠVENTĖ

Chicagos Tautinio Akademinių Sambūrio sueiga nutarė tradicinę metinę šventę surengti lapkričio 12 d. Lietuvių Auditorijoje. Programoje bus akademinis posėdis, meninė programa ir korporantiškas alutis.

Sambūrio pirmininkas J. Žvynys painformavo apie lapkričio 5 d. Clevelande šaukiamą Chicago, Clevelando ir New Yorko sambūrių suvažiavimą ir ten pat rengiamą Neo Lithuanijos šventę. Būrys korporantų žada ta proga aplankyti Clevelandą.

J. Paplėnas ir J. Jurkūnas pranešė apie vidaus aktualijas.

Pageidauta parenti, kiek leis kasa, Balfą, kolegas Vokietijoje ir Dirvą.

Sueigai pirmininkavo S. Vidmantas, sekretoriavo Andrašūnas.

N. L.

BOSTON

SANTARIEČIAI VEIKIA

Šiemetinį sezoną Bostono Brocktono santariečiai pradėjo rugsėjo 24 d. surengdami studentišką šokių vakarą. Spalio 9 d., susirinkusių studentų dideliame būriui buvo parodyta Los Angeles santariečių susukta film "Veikla palmių pavėsyje", o Vl. Eikinas ir Z. Mereckis kalbėjo apie Santarą. Spalio 16 d. įvyko susirinkimas savybėje, kuriame Vyt. Kavolis su susirinkusiais diskutavo "Emigrantų menkystė", o Raimundas Mieželis trumpu pranešimu pristatė B. Sruogos "Milžino paukštmėję", padėklamuodamas ištraukas. Veiklą šiais metais numatoma pajvairinti. (-a).

LOS ANGELES

Spalio 1 ir 2 d. Tarptautinis institutas turėjo metinį festivalį, kuriame lietuvius atstovavo L. Zaikienės tautinių šokių grupė. Buvo duodama šeštadienį ir sek. po dvi programos. Šiame festivaly taip pat buvo ir tautinių rankdarbių paroda. Lietuvių parodos dalį puikiai priėmė menininkė Ada Korsakaitė, A.L.B. švietimo skyriaus narė.

Miltonas Starkus, LD dalies red. spalio 22 d. vedė Ninq Naujokaite.

Vytautas F. Beliajus, kuris dabar gyvena 1550 10th Ave., San Diego, kas penktadienį atvyksta į Los Angeles dėstyti Valstybiniam Kalifornijos universitetui įvairių tautinių šokių. Jis turi net 22 mokinius.

Buvęs tremtinys, nepamiršk savo vargo brolių, tebeskurstančių tremtyje.

DIRVOS PASKIRTIS ATLIEKAMA

Dirvos 40 m. gyvavimo sukakties proga

K. S. Karpis

Vėlyvas tautininkų susiorganizavimas

Amerikos lietuviai tautininkai ir tada, neturėdami jokių asmeniško interesų su politika Lietuvoje, Lietuvą rėmė, reklamavo, skiepė jai meilę kitų klaidinamuose išeiviuose, tenkinamiesi tuo, kad Lietuva lietuviška, kad kraštas kultūrinis, visais atžvilgiais kyla. Be to patinėti laikraščius, vadovaujančių tautinei ideologijai, tautininkai neturėjo savo centralinės organizacijos, kai Sandaros vadovybė nukairėjo, nors joje tūlas skaičius dešiniųjų lietuvių pasiliko visą laiką, norėję dar Sandarą padaryti daugiau tautininkiška organizacija.

Kol J. O. Širvydas iki 1929 metų redagavo Vienybę ir po jo išvykimo į Lietuvą, kada Vienybę redagavo Vytautas Širvydas ir Jonas Valaitis, remiami Brooklyno aktyvių tautininkų, visas Amerikos lietuvių tautininkų savitarpinio ryšio palaikymas buvo Dirva ir Vienybė.

Dar prie senojo širvydo Brooklyne buvo įkurtas Tautininkų Klubas. Tik 1940 metais greta jo buvo įsteigta Rytų Tautininkų organizacija, kas rodė, kad tautininkams be savo organizacijos gyventi neįmanoma. Bet viskas ėjo taip lėtai, ir sakau, daugiausia vien dėl pasitenkinimo, kad Lietuvoje reikaliai ėjo gerai, Lietuva kilo.

Rytų tautininkai vadovavo Lietuvos Prezidento A. Smetonos pasitikimui, kada jis gruodžio mėn. 1940 metais atvyko Amerikon. Formalų, iškilmingą Lietuvos Prezidentui priėmimą, dalyvaujant šimtam patriotų lietuvių, suvažiavusių iš plačios Amerikos, Brooklyno tautininkai surengė kovo 13 d. 1941 metais. Nuo tada prasidėjo Lietuvos Prezidento veikimas Amerikos lietuvių tarpe ir amerikiečiuose.

Rytų tautininkai netrukus persiorganizavo į Tautininkų Centrą, kurin įsijungė visi, jautusieji reikalą turėti bendrą organizaciją.

Vienybės bendrovei pairus, redaktoriams keitinėjantis, buvo laikotarpis, kad rytų tautininkai laikė Dirvą savo organu. Chicagočiai tautininkai vadai, adv. Antanas Olsis, komp. A. Vanaigaitis, Dr. St. Biežis, Juozas J. Bačiūnas ir detroitiečiai laikė Dirvą pastoviu tautininkų organu. Mažesnių kolonijų tautininkai veikėjai sekė didesnius Chicago, Brooklyno ir kitų kolonijų veikėjus.

Antro Pasaulinio Karo laikotarpis

Sovietams Lietuvą okupavus 1940 metų birželio mėn., ir Amerikos lietuviams naujai pradėjus dirbti laisvinimo darbą, rugp. 9-10 d. 1940 m. Pittsburghe, Liet. Katalikų Federacijos iniciatyva, buvo įkurta Amerikos Lietuvių Taryba (originaliai ją sudarė katalikai, tautininkai ir sandariečiai. Socialistai prisidėjo pora mėnesių vėliau). Man teko pareiga atstovauti tautininkus ALTe, ir kovoti už tautininkų individualumą, nes katalikai vadai keistai galvojo: tautininkai ir sandariečiai esą tie patys, ir mums numatė bendrai tris vietas, socialistams, nereikšmingiausiai grupei, taip pat tris vietas ir sau tris. Mums reikėjo gauti sau atskirai tris vietas. Kai vėliau paaiškėjo, tik socialistams ir sandariečiams bendrai turėjo būti skirta trys vietos Taryboje, nes jie ir šiandien kaip dvynukai sutartinai dirba ir tik taip savo poziciją išlaiko. Vieni be kitų tuoj žlugtų.

Amerikon atvykus Lietuvos Prezidentui A. Smetonai, ir Tarybos vadams nesiliaujant jį neigius ir prieš jį kovojus, balandžio mėn. 1941 m. posėdyje su veikėjais Chicagoje, kur dalyva-

vo ir p. Smetona, tautininkai nusprendė iš ALT pasitraukti.

Vėliau, kai iš Europos mūsų vienminčiai ragino mus į ALT rgtį, mes savo tikslo atsiekėm, gaudami A. L. Taryboje sau atskirą tautininkų reprezentaciją.

Po pasitraukimo iš ALT 1941 metų birželio mėn. Tabor Farmoje tautininkų veikėjų suvažiavime buvo įkurta Lietuvių Vaduoti Sąjunga, kurios savanoriu organu buvo Dirva, pamešus ant savo pečių visą šios organizacijos veiklą: aukų rinkimą Dr. Norem'o knygos "Timeless Lithuania" išleidimui, 1944 metų vasario mėn. New Yorke rengiamam Lietuvių Seimui, Washingtono misijų rengimui ir delegacijos į San Francisco siuntimui 1945 m.

Tam tikslui buvo susilaukta gražios tautos iš kitų tautinių laikraščių, tačiau Dirvai teko visą darbo ratą sukti, ypač kad Clevelande (iki 1944 m. sausio 9) gyveno Prezidentas A. Smetona, ir čia atvykdavo kiti tautininkai veikėjai ir seimo bei misijų organizatoriai pagrindams nutiesti.

Šito viso veikimo laikotarpiu išsivystė trys paskiros tautininkų organizacijos: Lietuvai Vaduoti Sąjunga, Amerikos Lietuvių Misija ir Tautininkų Centras, kiekviena turėjus savo simpatikus, kurie pradėjo galvoti, kad jų mėgiamesnė organizacija privalėtų būti tautininkų galva...

Gimus minčiai iš tų organizacijų sudaryti vieną ir išrinkti visiems atitinkamą vadovybę, Dirva rėmė ir dirbo už to persitvarkymo pravedimą. Užtruko pora metų, kol 1949 metais buvo susitarta įsteigti Amerikos Lietuvių Tautinę Sąjungą. Trys pirmosios organizacijos buvo likviduotos atsargiais formaliais posėdžiais, visų sutikimu.

Pirmūniniai ryšiai Lietuvos tautininkų su Amerikos tautininkais padaryti per Dirvą. Kai kada apie tremtinius gaudavo Dirva iš Dr. A. Geručio Šveicarijoje, bet tikrus ryšius, kaip tremtinių su Dirva sumezgė B. Gaidžiūnas, dabartinis Dirvos redaktorius, 1945 metais suradęs galimybę prisijusti Dirvai savo pranešimą iš Vokietijos. Iki tol mes buvom kaip užrištom akim: žinijom, kad tautininkų iš Lietuvos taip pat turėjo pabėgti, bet kur jie ir kas jie, mums nebuvo žinoma.

Atvykus Amerikon pirmiau Vincui Rasteniui, kuriam sutikau Dirvą pavesti, ir paskui Dirvai atitekus redaguoti Balui Gaidžiūnui, jaučiu, kad Dirva ir toliau savo paskirtį vykdė ir tešiam mums tautininkams — tremtiniams iš Lietuvos ir, mums seniems amerikiečiams, labai reikalingus darbus.

Dirva ir skaitytojai

Palyginant ano laiko Dirvos skaitytojus su dabartiniais naujais, nors tarp vieno ir kito yra didelis skirtumas ir laiko ir išsilavinimo, skaitymo atžvilgiu vieni nuo kitų mažai kuo skiriasi. Ano laiko išeiviai mėgo sekti savo lietuvišką politiką, griežtai skyrė savo sroves vieną nuo kitos ir už jų interesus karštai kovojo; rėmė savo mėgiamus laikraščius.

Laikraštyje mėgo skaityti romanus, prašydami Dirvoje būti daugiau "pasakų". Labai buvo patenkinti kai pradėjau duoti jiems pasakas — iš Lietuvos istorijos, istorinius romanus iš lietuvių nuotykių su vikingais senovėje, su kryžiuočiais, apie didžiulius Lietuvos kunigaikščius, jų kovas ir darbus.

Temų Lietuvos istorijoje tiems romanams radau daug, ir išskyrus vieną kitą, daugiau pasakišką dalyką, apysakas rašiau pasiremdamas istorijoje pažymėtais ryškesniais momentais. Taip jaučiau Dirvos pagalbą pasitar-

naujas mūsų ankstyvesnei išeivijai lengvu būdu supažindinti su Lietuvos istorija ir mūsų tautos karžiškiška praeitimi.

Kai antro pasaulinio karo metu darbai neleido pačiam rašyti, Dirvoje perspausdinau "Algimantą", "Dainavos šalies Padavimus", kitų rašytus istorinius romanus, liečiančius mūsų garbę praeitį, kad Dirvoje tie mėgiami veikalai nenutrūktų.

Apie naują, nepriklausomą Lietuvą, kurios mūsų išeiviai nepažinojo, ir turėjo senus, visai nemalonus atsiminimus, reikėjo padėti daug pastangų, kad ją pažintų ir pamiltų. Tačiau paprastoje visuomenėje vis buvo sena, labai gerai žinoma nemaloni atmintis, kad "ten nieko gero nėra, tik purvas..." Lietuvai neigusiems komunistams buvo lengva tokių žmonių tarpe rasti sau pasekėjų.

Laikas taip pat daug pasitaravo. Ne tik Dirvai, lygiai visai mūsų spaudai, gražia talka atėjo Elta, kuri jau tautininkų laikais išvystė platų naudingų žinių ir Lietuvos vaizdų teikimo patarnavimą užsienio lietuvių spaudai.

Nors opozicijos spauda nemėgo tautininkų režimo, kalnus ant jų vertė savo skiltyse, skelbė, kad Lietuvoje "vulkanai kunkuliuoja", bet Eltos vaizdus ir apžvalgas spausdino, išskyrus komunistus ir socialistus. Tas daug padėjo praregėti, kokia ta nauja Lietuva iš tikro yra. Be to, organizuojamos ekskursijos į Lietuvą, ką darė ir opozicijos spaudos vadai biznio sumetimais, Lietuvon parvažiuojantiems amerikiečiams davė progos Lietuvą pažinti, sugrįžus ją ginti. Ir visa tai lengvino mums Dirvoje įtikinti seną Lietuvą atmenančius išeivius, kad nauja Lietuva yra kitokia: graži, kultūringa, sava, maloni, lietuviška.

Pagal naująją įstatymą 3,000 lietuvių galės įvažiuoti į Ameriką, jei tu padėsi jiems savo auksą ir garantijomis.

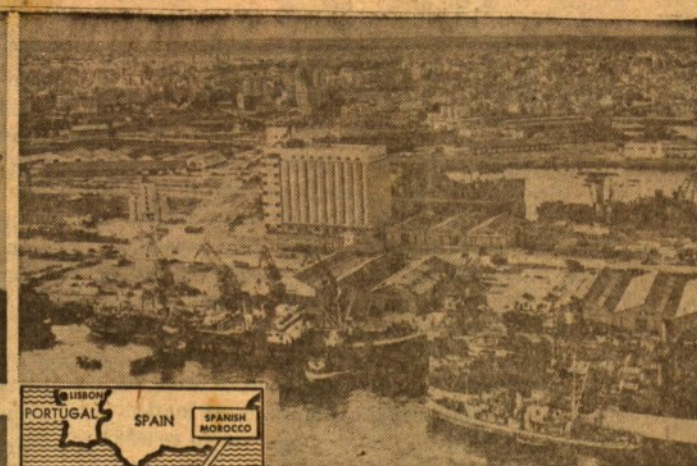
Premier Edgar Faure

Sultan Moulay Ben Arafa, exiled to Tangier.

Resident General Pierre Georges Boyer de Latour

Casablanca looks like any modern seaport. Population is nearly half a million.

French halt villagers for identification.

Maroko įvykiai tebėra pasaulio dėmesio centre. Prancūzai skundžiasi, kad didžiausias kurstymas ir arabams parama ateina iš Ispanijos. Viršuj Casablancos miestas, apačioj prancūzai krečia marokiečių kaimą.

Ispūdžiai iš Italijos

A. S. TREČIOKAS

Rugsėjo 22 d. vidurdienyje atplaukė į Genuvos uostą ir papietavę laive išvykome apžiūrėti miestą. Miestas švarus, turintis apie 900,000 gyventojų, 75 bažnyčias ir nepaprastai įdomius kapus, kuriuos ir mes aplankėme.

Lankydamis šio miesto įdomesnes vietas ir apylinkes per dvi valandas su gerai organizuota ekskursija ir American Express kompanijos patarnavimu, kuris

kiekvienam kainuoja po du dolerius, daug ką įdomaus galėjome pastebėti. Sugrįžę į laivą pastebėjome, kad daug kas iš keleivių yra apleidę laivą ir išlipę šiame mieste.

Neapolyje

Rugsėjo 23 d., po 18 valandų, mūsų laivas atplaukė į Neapolį, kur šiuo laivu buvo mūsų kelionės pabaiga.

Romoje

Rugsėjo 24 d. vakare pribuvę į Romą geležinkelio stotyje jau radome laukiančius dipl. šefą min. S. Lozoraitį su žmona ir sūnum (min. Girdvainio sekr. S. Lozoraitis, jaunuoju), kurie savo automobiliu palydėjo į viešbutį ir dar tą patį vakarą buvo padaryta audiencija pas Popiežių, kuris priėmė savo vasarinę rezidencijoje. Sekančią dieną, sekmadienį, min. Lozoraitis pakvietė pasikalbėti ir susipažinti su Romoje gyvenančiais lietuivais.

Lietuvos Pasiuntinybėje, Romoje, rugsėjo 25 d., atsilankiusių svečių tarpe buvo: Dr. J. Gailius, Romos radijo lietuviškų transliacijų vedėjas su žmona, prof. Z. Ivinskis, Baltų Instituto Bonnoje pirm., p. J. Macevičius, p-lė O. Stašinskaitė, p-lė O. Liustikaitė iš Londono, kun. J. Balčiūnas, kun. K. Reklaitis, M.I.C., kun. J. Vaškas, M.I.C., kun. J. Bičiūnas, kun. Kazlauskas iš Londono, p. St. Vykintas iš Vokietijos, kun. L. Goras ir kun. A. Pupšys iš šv. Kazimiero Kolegijos Romoje, na, ir mes septyni keliauninkai. Susipažinome, pasišnekučiavome ir susitarė sekančią dieną apžiūrėti Lietuvį šv. Kazimiero Kolegijos vasarąjį namus savame ūkelyje, kuriame buvome priimti ir pavaišinti pietumis.

Vėliau, grįžę į Romą, buvome labai maloniai priimti vienintelį šiuo metu laisvame pasaulyje esančios lietuviškos Kunigų Seminarijoje. Apžiūrėję gerai įrengtas patalpas, buvome priimti ir pavaišinti.

Buvo labai malonu matyti lietuviškas ir pačių lietuvių vedamas ir tvarkomas institucijas.

Man ypatingai buvo labai malonu susitikti keletą pažįstamų, jų tarpe kun. J. Vašką, M.I.C., savo kaimyną iš Newark, New Jersey, kuris yra vicegenerolas ir dabar einas generolo pareigas. Jis patsai pirmas kalbėjo ir įvertino amerikiečių svečių atsilankymą, o už amerikiečius atitinkama kalba padėjo Dr. S. Biežis, Juozas J. Bačiūnas, A. S. Trečiokas ir keletas iš dvasiškių.

Pasidžiaugėm, kad Romos lietuvių gražiai savo tarpe sugyvena. Min. S. Lozoraitis ir min. A. Girdvainis buvo labai malonūs mums priimti ir su visais supažindinti, o aukštieji dvasiškiečiai irgi iš savo pusės mus labai maloniai priėmė, vaišino, aprodė savas institucijas, nuosavybes (savąjį ūkelį ir Kolegijos namus, kurie yra lietuvių nuosavybės).

Romoje ir apylinkėse yra tiek daug įdomių vietų, kurios patartinos visiems pamatyti ir su jomis plačiau susipažinti.

NEREIKTŲ PAMIRŠTI,

Kad J. Tumas-Vaižgantas siejojosi dėl Lietuvos laisvės iš pat jaunystės — vaikystės dienų. Juk šiame rašinyje visko nesusiminėsi gi žmogus. Trumpai tik galima pasakyti, kad Vaižgantas yra reta asmenybė, vertas didelės pagarbos žmogus. Pav., prof. B. B. Sruoga sakė: buvo šviesus žmogus visomis gyslomis, lyg šaknimis įaugęs į Tėviškę žemelę, kaip ažuolas plačiomis šakomis mosuojąs į prieš audrą ir pavėjui ir taikiam pakeleiviui, ir pasaulio vaikatai, visiems lygiai, visiems vienodai, visus šios žemės brolius vienodai mylėjo, visais vienodai džiaugėsi. Šviesiai Vaižganto asmenybę priminti ir jo kūrybos stiprybės pasisemti išleista A. Merkello parašyta VAIZGANTO MONOGRAFIJA. 500 puslapių įrišta kaina \$7.— ir leidžiama VAIZGANTO RAŠTAI, vienoje knygoje bus po 2 tomus, įrištos kaina po \$5.—. Visi žinome, kaip sunki lietuviškos knygos būklė yra šiandien, būtent: didesnio skaičiaus egz. nėra galimybės atspausdinti, o kai spausdinama mažas kiekis, tai brangiai knyga atesina, tuomet kenčia visi: autorius, leidėjas, pardavėjas ir pirkėjas. Jeigu užsakytumėm knygas iš anksto, tai gal pasidarytų šiek tiek knyga pigesnė, nes leidėjai žinotų nors apytikrą skaičių, kiek reikalinga spausdinti, o tas juk nesunku padaryti iškirpus iš laikraščio atkarpą ir užpildžius įmesti į pašto dėžutę. Pinigų iš anksto mokėti nereikalinga. Suprantama, kad žmonės abejoja: pinigų pasiūsiu, o gal knygos ir negausiu, nes panašius atsitikimų ir nepriklausomoje Lietuvoje būdavo, bet čia tas klausimas atpuola.

Taigi, išpildykite šį prašymą, palengvinkite knygas išleisti. J. Karveliui, 3322 So. Halsted St., Chicago, Ill., USA.

U ž s a k a u :

Vaižganto Monografiją egz. ....

Vaižganto Raštų po egz. .... (10 knygų)

Pavardė, vardas .....

Gatvė .....

Miestas .....

Parašas .....

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba raudonai tampa sunaikinti arba uždinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERŠIS, dėl apkaivimo, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, ne už išmoką už nuostolius.

P. J. KERŠIS

609 Society for Saving Bld.

Telef.: MAIN 1-1773.

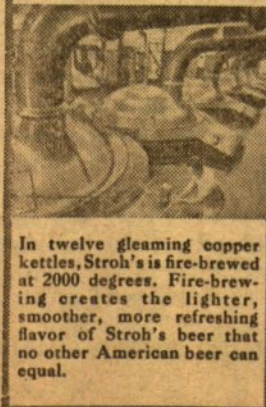
Rezidencija: PENINSULA 2521

Visi, kurie paragavo gaivinančio skonio, vienintėlio Amerikoje ugnim virinamo alaus, sako —

Stroh's Alus kiekvieną kartą!

AMERICA'S ONLY FIRE-BREWED BEER (Fire-Brewed at 2000°)

The Stroh Brewery Co., Detroit 26, Michigan

Vieną kartą paragavęs gaivinančio skonio, ugnimi virinamo Stroh's alaus, mes manom, jums visada patiks. Tat atsiminkit ir prašykite Stroh's alaus.... 12 oz. buteliuose ir dėžutėse ir 32 oz. specialiose bonkose.

Jums patiks

Stroh's

Jis yra šviesesnis!

Dabar už vietines kainas

Vilnius V. Kapsuko valdžioje

1919 m. sausio 5 d. Vilniuje buvo paskelbtas ir įvairiose vietose prilipdytas trumpas, bet reikšmingas pranešimas: 1919 m. sausio 5 d. raudonoji armija užėmė Vilnių.

Tai buvo tik bolševikų pasigirimas, jie Vilniaus neužėmė, bet jį įsibrovė, nes jokia rimta jėga, su kuria jie būtų turėję susidurti, kad patektų į Vilnių, jiems kelio nepastojė.

Bet faktas buvo įvykęs. 5 d. sausio, anksti rytą, raudonosios armijos kariai švaistėsi Vilniaus gatvėse, o su jais maišėsi patenkintais veidais minfos nuskurus vilniečių. Tik dabar vaizdžiai pamatė, kiek vokiečių okupantų buvo išvargintas ir iščiulptas Vilnius, kurį jie tik keletas dienų, kaip apėmė, ir kiek daug istorinėje Lietuvos sostinėje yra vargšų.

Tie vargšai paveikti bolševikų propagandos, tikėjosi, kad komunistai jiems, jei dar neatnešė, tai atneš duonos ir kitko, kas žmogui būtiniausiai reikalinga. Bet tie pralinksnėję vargšai, greitai įsitikino, kad jie yra nusivylę ir kad jų gyvenimas dėl bolševikų atėjimo tik pablogėjo.

Pati komunistinė Rusijos valdžia norėjo ką nors gauti iš naujai užimamų kraštų, nes plačiosios "matuškos" Rusijos arduai buvo tušti dėl 4 metus užsitęsusių karo ir dėl įvykusios ir tebe- gulinamos revoliucijos. Rusų liaudžiai Lenino mestas šūkis, kad paėmus valdžią į savo rankas revoliucijos pagalba "grab nagrabennoje" — "plėšk prisipieštą", rusų dvasiai ir tiko ir patiko. Tik rusų liaudis buvo susirūpinusi, iš ko ir ką plėšti. O dirbti ir gaminti — lai kvailiai tuo užsiima. Ir tada rusų bolševikų tėvynėje, ir jų užimamuose kraštuose, tuo laiku diena iš dienos viskas ėjo blogyn. Nekitaip galėjo būti ir Vilniuje.

Kaip ten bebūtų, bet virš po 100 metų pertraukos Vilnius susilaukė valdžios priesakyje, kad ir raudona kepuraitė, bet lietuvių Vinco Kapsuko asmeny. Jis į Vilnių atėjo raudonosios armijos rėmiamas. Jis galėjo įsakyti ir jo įsakymai ir parėdymai buvo vykdomi. Nors aišku, jis buvo Maskvos pastatytas ir turėjo vykdyti, ko Maskva norėjo. Bet tas faktas, kad jis lietuvis, nors komunistas, man atrodo, Vilniaus lietuviams kiek ramino. Ir jie tos valdžios netaip jau šalinio, kaip kurie net stoji į jos įstaigas dirbti.

Pats V. Kapsukas ieškojo lietuvių pritarimo. Jis kvietė lietuvių į susirinkimą atėjai, atvirai išsikalbėti. Netenka abejoti, kad jis tikėjosi ne vieną palenkti komunistui.

Vieną tokį susirinkimą gyvai prisimenu. Susirinkime buvo Kapsukas ir nemaža lietuvių, daugiausia inteligentų. Kapsukas prašė kalbėti atvirai ir be baimės.

Dalyviai reikėdė savo nuomones, kad ir ne 100% atvirai. Prisimenu Pr. Mašioto ir jo tarnaitės žodžius. Pr. Mašiotas pradėdamas kalbėti pasakė, kad jis ne politikas, o pedagogas ir prašė Kapsuką atsakyti į jo klausimą, jei sujungsimė du rezervuarus, didelį tuščią su mažu pilnu, tai kas pasidarys? Didelis rezervuaras tai žinoma Rusija, o mažasis Vilnius su Lietuva.

Žinoma, Kapsukui teliko pasakyti, kad ateis laikas ir didysis rezervuaras bus pilnas ir tuomet mažąjį jis visuomet pripildys. O Pr. Mašiotas tarnaitė pasakė Kapsukui: "Jūs naikinate ponus, o mes tarnaitės liekame be darbo, iš ko gi mes gyvenime?" Kapsukas čia pasakė, kad tokiom tarnaitėm, kurios užstoja ponus, o neremia savo darbininkų valdžios, nepasigalėsime botagėlio.

Na, žinoma, toks susirinkimas nieko ypatingo negalėjo nulemti. Jis tebuvo pasiinformavimo prie-

STEPONAS NASVYTIS

monė ir Kapsukui galimybė sekti lietuvių nuotaikas. Manysčiau, kad tai iš dalies buvo ir V. Kapsuko lietuviams rodomas palankumas.

Prisimenu vieną bendrą vilniečių susirinkimą, sukvietą Kapsuko. Į susirinkimą prigūžėjo daug žmonių įvairių tautybių, daugiausia žydų. Bet pirmiausia ir gana ilgai Kapsukas kalbėjo lietuviškai. Kai žydai, nesuprasdami lietuviškai nekant-ravo ir pradėdavo balsiai tarp savęs kalbėti, Kapsukas juos prašė rusų kalba nusiraminti ir palaukti, kol bus pakalbėta ir jiems suprantama kalba.

Kada Lietuvos valdžios įgalio-tiniai, likę Vilniuje, M. Biržiška ir A. Janulaitis buvo bolševikų suimti, tai prašant lietuvių visuomenės atstovų juos paliuo-suoti, jie buvo Kapsuko paleisti.

Tarp kitų faktų yra ir toks. Vilniuje rusų pinigai kerenskos 20 ir 40 rublių vertės, atspausdintos ant keturkampių kortelių, 20 rublių geltonos ir 40 rublių raudonos spalvos, išleistos esant Kerenskiui rusų revoliucinės valdžios priešakyje, oficialiai buvo laikomos ly-giomis caro rubliams, bet juo-doje rinkoje jų vertė buvo laiko-ma tik pusė caro rublių vertės.

Todėl prekyboje buvo susidariu-si didelė klūtis dėl išeitimo krautuovės kerenskių į smulkes-nius pinigus, o šie buvo caro rubliai. Pirkėjas pirkdamas ke-renką už keletą rublių laimėda-vo ne tik veltui perkamą prekę, bet dar laimėdavo ir pinigais gražos pavidalu. Suprantama, pirkliai vengdavo priiminėti ke-renkas, aiškindamiesi neturį gra-žos.

Sis reikalas paralyžavo Vil-niurę prekybą. Bolševikų valdžia turėjo griebtis priemonių, kad paveiktų krautuvinių užsispy-rimą. Ji išleido slapčius agentus su įgaliojimais tikrinti pardavė-jų, sakancių neturincių gražos, kasas. Ir štai, Jurgis Linartas, įsikūręs Vilniuje rašomųjų da-lykų krautuovę, pakliuvo agentui į rankas, atsisakęs duoti gražos iš 20 rub. kerenskos, kadangi ne-turįs smulkių pinigų. Agentas pareikalavo parodyti kasą, o joje smulkių būta.

Linartas areštuojamas. Linar-tienė verkdama ir dejuodama at-lėkė į mano butą, kad jos vy-rą bolševikai sušaudys. Buvo pa-tarta Linartienei kreiptis į kun. Tumą ir prašyti jį nueiti pas Kapsuką Linarto reikalu.

Kun. Tumas nuėjo ir Kapsu-kas Linartą paleido iš kalėjimo. Bolševikų akimis žiūrint Li-nartas ir kiti taip pasielgę, bu-vo valdžios parėdymų sabatuo-tojai ir jiems bausmė, remiantis revoliucijos dėsniais, grėsė kul-ka į pakaušį. Kulka bolševikams mažai tekainavo, o žmogus, ku-rio jie ne augino, ne maitino yra kenkėjas. Tačiau Kapsukas Li-nartą paleido, ir jis čia pasielgė kaip lietuvis.

Suprantama, tų laikų komu-nistinė valdžia dar nebuvo tiek stipri, kad būtų galėjusi, kaip vėliau, be atodairos elgtis. Kap-sukas buvo pats komunistas ir Maskvos komunistinės valdžios pastatytas Vilniaus valdžios priešakyje. Iš jo tegalima buvo laukti, kad jis tik vykdys komunistinius uždavinius ir Vil-niaus pagalba stengsis užgrobti visą Lietuvą. Juk jau raudonoji armija, vokiečiams traukiantis daug kur buvo įsiveržusi Lietu-von.

Tuo laiku Kaune tvirtėjo tik-roji Lietuvos valstybės valdžia. Ir mes, likę Vilniuje, kurių skai-čius vis mažėjo, daugeliui bė-gant į Kauną, kur buvo ir sočiau ir saugiau gyventi, laukėme su-grįžtant į Vilnių tikrosios Lie-tuvos valdžios.

Gyvenimas Vilniuje, valdant jį komunistams su Kapsuku prie-šakyje, buvo labai sunkus. Kiek geriau gyveno tie, kurie speku-liacijos pagalba prasimanydavo sau šokią tokią išieitį, ir kurie sulindo į validškas tarnybas. Tai buvo daugiausia žydai ir lenkai. Buvo ir lietuvių, bet ne taip daug, nors lietuviams Kapsukas ir buvo palankus.

Vertėsi judriai ir prekybinin-kai, kol turėjo ką parduoti, nes niekas neklaušė, kiek prekė kai-noja, tik norėjo ją gauti. Preky-bininkai pardavinėjo laisvai ką tik turėjo labai išpuštomis kai-nomis.

Tada į Vilnių skrido speku-liantai iš Minsko, Vitebsko, Smolensko ir iš Maskvos paimiti už popierinius pinigus prekes, kurios buvo likusios Vilniuje nuo vokiečių, kol ta prekyba ne-buvo nacionalizuota.

Mūsų vaistų ir kosmetikos prekyba buvo dar ir tuo geroje padėtyje, kad mano bendras Vl. Narbutas buvo pakviestas Vil-niaus sanitarijos viršininko Dr. Alseikos organizuoti vaistų san-dėlių. Taigi aš geriausiai žinojau kas jiems reikalinga ir kiek jie gali mokėti už reikalingus jiems vaistus. Buvo tik užduotis tų vaistų ieškoti ir suradus juos

pateikti. O kas turėjo ir galėjo prasimanyti daugiau pinigų, tas galėjo pirkti maisto juodoje rin-koje ir tas nebadavo.

Likimas varguomenės, kuri su džiaugsmu pasitiko raudonuo-sius, jiems atėjus į Vilnių, buvo labai žiaurus: jie badavo, verkė ir dejavo. Nestebėtina, kad dau-guma Vilniaus gyventojų laukė komunistų iš Vilniaus išėjimo. Labiausia laukė mes, Vilniaus lietuviai. Mes netik laukėme, bet ir tikėjome, kad nepriklausomos Lietuvos kariuomenė atsiims iš komunistų Vilnių ir tai netrukus. Mes buvome veikiami gau-namų įvairiais keliais žinių iš Kauno, kurios dažnai būdavo perdėtos.

Po 3 mėnesių Vilniuje viešpa-tavimo Kapsuko valdžia paskel-bė prekybos nacionalizaciją. Į krautuovės buvo prisiųsti agen-tai, kurie stebėjo ir tikrino esan-čių krautuovės prekių surašy-mą. Jų turėjo būti daug, bet tie agentai daugiausia buvo žydai, o jų gi Vilniuje buvo pakanka-mai.

Mūsų vaistų krautuovės pre-kių surašymą prižiūrėjo mums pažįstamas žydas, kuris esant vokiečiams Vilniuje, mums pri-statinėjo prekes. Kai prekių su-rašymas krautuovėse buvo baig-tas, jos buvo užantspauduotos. Likę be darbo prekybininkai slankiojo Vilniaus gatvėmis ir tarp savęs šnekučiavosi, žinoma apie tai, kad greitai bolševikai iš Vilniaus būsia išvaryti.

Prekybininkų luomas gudrus ir judrus, o jų uoslė apie būsi-mus įvykius dažnai tikresnė, ne-gu šiaip piliečių. Ir mes lietu-viai rengimės greitai pasitikti ateinančius Lietuvos karius į Vilnių.

Dvimeterys, nusipirkusios lie-tuviškos vėliavoms medžiagų, jų pavardžių čia neminėsiu, ne-šėsi į mūsų butą jas siūti. Rei-kejo pereiti žaliąjį tiltą. Jį per-einant jos buvo sulaikytos, ap-klaustos, iš kur eina ir kur eina, bet laimei ką jos nešasi — ne-buvo patikrintos.

Buvo ruošiami vaikai su gėlė-mis pasitikti mūsų būsimus iš-vaduotojus. Vilniečių spėjimas, kad bolševikai iš Vilniaus bus greitai išvaryti, buvo tikras. Bet kas juos išvars — lietuviai ar lenkai? Mes tikėjome, kad lietu-viai, o lenkai — kad lenkai. Ir, deja, lenkai neapsirikė.

Kai kovos pasiekė Vilnių irėjo jo gatvėse, vilniečiai 3 die-nas neišejo iš namų. Kai kovos baigėsi, išėję į gatves lietuviai pamatė lenkų kareivius — mo-terys verkė, žinoma ne iš džiaug-smo, o kad Vilnių užėmė nauji mūsų priešai — lenkai.

1919 m. Velykas reikėjo švė-s-ti su lenkais. Tos Velykos lietu-viams Vilniuje buvo labai liūdnos, nes apsvylėmė: laukėme savųjų, o atėjo lenkai.

Komunistai nacionalizuotų prekių iš krautuvių nesuskubo paimti ir pradėjus Vilniuje len-kams šeiminkauti, visos krau-tuvės tuoj atsidarė. Nors prekių buvo like, bet nebuvo kas jas perka. Vilnius buvo atskirtas

Visiems inžinieriams, architektams ir techniką studijuojantiems

Trečiasis Am. Liet. Inž. ir Archit. S-gos atstovų suvažiavi-mas 1954 m. gegužės 29-31 d. nutarė ir pavedė ALIAS New Yorko Skyriui išrinkti metraščio redakcinę Komisiją, surinkti me-džiagą, suredaguoti ir išleisti — Lietuvių Inžinierių ir Architek-tų dešimties (1945-1955) metų veiklos metraštį, apimančią ir in-žinierių bei architektų Nepri-klausomoje Lietuvoje veiklos ap-žvalgą.

ALIAS New Yorko Skyriaus narių visuotiniame susirinkime išrinkta metraščių redaguoti Komisija: K. Krulikas, J. Kiz-lauskas, J. Valaitis ir J. Zabiels-kis.

Metraščiui medžiagos bei pre-numeratos rinkimo reikalais iki šiol parašyta keli šimtai laišku inžinieriams ir architektams vi-same pasaulyje.

Daug vertingos ir įdomios me-džiagos jau gauta iš profesorių: J. Čiurlio, St. Kolupailos, J. Ši-moliūno; Dr. inž. J. Gimbuto, Dr. inž. A. Nasvyčio; inžinierių: A. Novickio, J. Dačinsko, Z. Knystauto, J. Lenkevičiaus, V. Petraičio; J. Puškoriaus (PLIAS Clevelando Sk.); Technikos žo-džio ir ALIAS New Yorko Sk. — Jungtinės Amer. V-bės; B. Daukaus (PLIAS Sydnėjaus Sk.) Australijoje; J. Dragašiaus (PLIAS Toronto Sk.) Kanado-je; Dr. K. Kraujalio — Švedij-oje; Pr. Zundės, F. Vizbaro, B. Banaicio, S. Tyškos, A. Funko — Vokietijoje (apie inžinierių veiklą Austrijoje, Danijoje, Prancūzijoje, Šveicarijoje ir Vo-kietijoje); V. Venckaus ir V. Dreynsko — Veneculoje.

Dar laukiami iš prof. A. Jurs-kio, prof. J. Šimoliūno; inžinie-rių J. Muloko, A. Novickio, K. Prekerio, B. Banaicio, Dr. inž. M. Bagbio, Dr. inž. St. Juzėno ir kitų. Taip pat inžinierių veiklos medžiagos iš PLIAS-gos sky-rių: Australijoje — Adelaidėje ir Melbourne; Argentinoje; Bra-zilijoje; Didž. Britanijoje; Ka-nadoje — Montrealyje; Kolum-bijoje; Jungtinės Am. V-bės iš ALIAS-gos skyrių: Bostono, Chicagoje, Detroito, Philadelphioje.

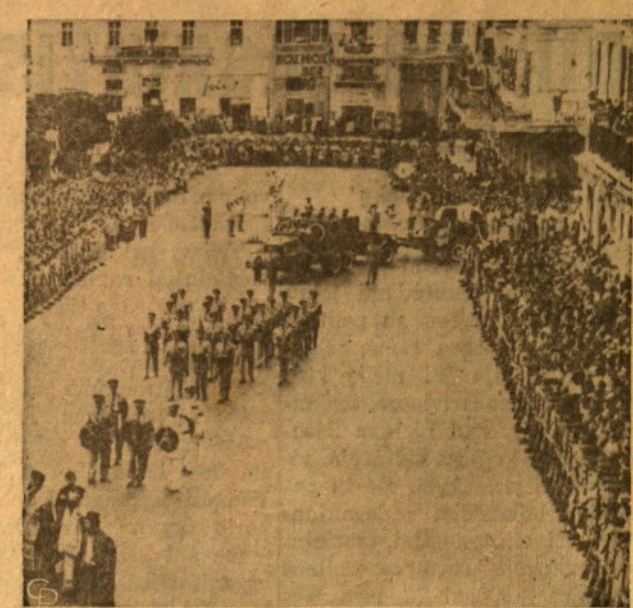
Metrašties jau redaguojamas, todėl pradėjus jį spausdinti bus reikalingos visos vertingos veiklos žinios ir nuotraukos, o ypa-tingai metraščio prenumerata. Pinigai labai reikalingi metraš-čio spausdinimo, nuotraukų pa-ruošimo ir popierio išlaidoms ap-mokėti.

Todėl prenumeratą 2 arba 3 USA dol., vertingą veiklos me-džiagą ir savo adresus (kurie su-tinka mertaštįje savo adresą talpinti) visi inžinieriai ir ar-chitektai bei techniką studijuo-jantieji malonėkite jau dabar — iš anksto siųsti šiuo adresu: K.

nuo Lietuvos ir Rusijos, o len-kai ir patys tokių prekių turėjo nemažiau, negu jų buvo Vilniuje. Vilnių prislėgė naujas sustin-gimas.

Lietuvių savijauta, pasireiš-kus lenkų šovinizmui ir lietuvių persekiojimui, darėsi vis sun-kesnė. Lietuviai, kurie tik galė-jo, naujai bėgo iš Vilniaus į Kau-ną, kur jie jautėsi būsia naudin-gesni.

Palikęs vieną Vl. Narbutą mū-sų bendrai įsteigtoje vaistų ir kosmetikos prekyboje, ir aš su šeima, persikėliau į nepriklausomą Lietuvą, kur mane, kaip ir kitus lietuvių, laukė nauji rū-pesčiai ir uždaviniai.

Graikijos ministerio pirmininko, tautinio didvyrio Papagos laidotuvės, Atėnuose buvo labai iškilmingos, kuriose dalyvavo tūkstančiai graikų.

Krulikas, 160 Hendrix St., Brooklyn 7, N. Y., USA. Met-raštį atspausdinus, jo kaina bus didesnė iš anksto neužsisaki-siems.

Taipgi labai laukiamos ir au-kos. Visi aukojusieji bus atžy-mėti kaip metraščio rėmėjai.

Iki šiol yra gautos tik 45 pre-numeratos. Jau gan senai ir pir-mieji prenumeratas prisiuntė: E. Senkus — New York, prof. St. Kolupaila — South Bend ir prof. St. Dirmantas — Chicago.

Gi pavyzdingiausiai, inž. V. Venckaus dėka, 7 Veneculoje gyvenantieji inžinieriai.

Metraščiui išleisti yra reika-linga mažiausiai 400 prenume-ratų. Bet būtų gerai, kad šį rei-kalingą ir įdomų liet. inž. ir archit. 10-ties metų veiklos me-trastį įsigytų visi inžinieriai ir architektai. Tada ir jo turinys būtų platesnis, išsamesnis bei išleidimas vertingesnis.

Metraščio Redakcinė Komisija

610 senelių skursta tremties lageriuose — palengvink jų se-natvės dienas — aukok šio va-jaus metų.

PADEKIME NUO POTVYNIO NUKENTĖJUSIEMS

Vėl naujos liūtys nusiaubė ry-tinių JAV pakraščių lietuvių. Į Bendruomenės Valdybos kreipi-mąsi jiems padėti jau daug kas atsiliepė. Tautinis lietuvių soli-darumas pasirodė esąs gyvas ir stiprus. Tai teikia daug džiaugsmo ir paguodos ir apskritai lietuviškam tautiniam mūsų gyve-nimui.

Aukos (čekiais arba pinigini-ais orderiais) ir toliau prašo-me siųsti Bendruomenės Valdy-bos išdininkui J. Staniskui (7513 Lawnview Ave., Cleveland 3, Ohio) arba Hartfordo apygardos valdybos išdininkui J. Žemaitaičiui (154 Alder St., Waterbury, Conn.).

Išidėmėk

DIRVOS

adresa —

1272 East 71 St.
Cleveland 3, Ohio

Geriausio sveikinimai sukakties proga

HOTSTREAM

AUTOMATINIS VANDENS ŠILDYMAS

Nerūdija — Nesusimeta — Be plėmų

GASAS IR ELEKTRA

DARO ŠILDYTUVUS, KURIE TIKRAI ŠILDO

THE HOTSTREAM HEATER CO.

2363 East 69th Street

EN 1-1300

Geriausio sveikinimai sukakties proga

ROXY THEATRE

VISI SCENOS PASIRODYMAI

IŠSKIRIANT FILMAS

Atidaryta 11:30 iki 4 P. M., 6:30 iki 11:30 P. M.

SPECIALI PROGRAMA ŠESTADIENIAIS NAKTĮ

EAST 9th and CHESTER

Sveikinimai ir linkėjimai mūsų draugams ir rėmėjams

Hours: Mon. Thru Fri. 5:00 P.M.—10:0 A.M. Sat. 5:00 P.M.—2:00 A.M. Sun. 12:00 Noon — 1:00 A.M. Closed Tuesday.
FAIRMOUNT 1-9648. Carry out Service. Free Delivery

HEIGHTS PIZZERIA and RESTAURANT

SPECIALIZING IN PIZZA PIE

Else Farrante 2783 Euclid Hts. Blvd.
FA 1-9648 Next to Heights Theatre

Vilniaus senamiesčio gatvelė.

Yeager FOR BRAKES

WHEEL ALIGNING on all cars
BY EXPERTS WHO REALLY KNOW HOW

Raybestos

TIME PAYMENTS
"SPECIALISTS SINCE 1920"

6615 CARNegie
PHONE ME. 2-2455

4. PROPOSED LAW
To Increase Unemployment Initiative Petition

YES	Balsuokite NE prieš Bedarbių Pašalpos Pakėlimą Lapkričio 8, nes —
	• tas viskam pakels kainas, \$47,000,000 per metus;
	• tas sutrauks tinginius ir apsilaidėlius į Ohio.
X NO	

CUYAHOGA COUNTRY DIVISION
OHIO INFORMATION COMMITTEE
604 Hanna Building, Paul Brokaw, Secretary

„Vliko atstovas budi Fridlande“

Šią sensaciją pranešė spalio 18 dienos „Draugas“ visų septynių skilčių antrašte. Tas budėtojas — Simas Miglinas — štai ką rašo:

„Gausu žinių apie lietuvius. Iš nelaisvės per Friedlando stovyklą į laisvę išėina vokiečiai, bent žymi jų dalis, turi vertingų žinių apie lietuvius, sutiktus įvairiose privačių darbo stovyklose. Galima taip pat iš gautųjų žinių patirti ir apie kai kuriuos buities momentus nūdienėje Lietuvoje.“

Deja, šitų žinių telkti neteko matyti nė vieno iš tų mūsiškių grupių, kurios daug kalba apie darbingumus ir kurios bando savintis Lietuvos padėties žinovų titulus. Nė besidangstą rezistencijos šydais, nė tie, kurių „kūnas dūšioje palaikomas“ įsteigtojo Nepriklausomybės fondo lėšomis, nepasijuntę atstovų į Friedlandą, kad pasitiktų ligi šiol skleistų įtikinėjimų tisklingumu bei parinkty naujų duomenų steigiamojo Informacijos Centro pamatams padėti. Darbo koordinavimo šalininkai negalėtų skystis lėšų stoka į Friedlandą atstovus pasiūsti, jei jų pakanka nusistūti asmeniui iš Memmingeno į Romą Europoje besilankančių Amerikos Tautinės Lietuvių Sąjungos atstovų lydyti ir kartu saugoti, kad nesustiktų su kairiuriais asmenimis ir nepatirtų teisybės apie skelbiamus nedarbingumus ir „darbingumus“...

Min. B. K. Balutis savo sveikinime „Dirvai“ tarp ko kita padėjo, kad ir „Dirva“ neišvengianti neįsileidusi į asmeninio ar partinio pobūdžio ginčus... Patarimas maždaug, kaip iš pasakėčios: tegu sau loja — palos ir nustos...

Yra tačiau lojū, kurie ne tik loja ir nenustoja, bet net girdžiuojasi ir didžiuojasi savo „neįveikiama galybe“, jei niekas pirštu neparodo, kokiais melais toks lojimas pamuštas. Tad, bent laikada reikia parodyti.

Neseniai tas pats p. S. Miglinas „Drauge“ švietė visuomenę apie dabartinę padėtį Lietuvoje. Atpasakojo samprotavimus, kurie seniai kiekvienam aiškūs ir lengvai galėtų būti sukompilijuoti vien iš čionykščiuose laikraščiuose pasirodanti žinių nuotrupų, bet neišvengiamai pasididžiavo, kad štai jis „viską žino“, ne tai ką ten kažkoki pagyrūnai, kurie nesugeba nieko pranešti apie padėtį Lietuvoje... Dabar, keturias dienas pabuvęs Friedlande ir pasikalbėjęs su grįžtančiais vokiečiais belaisviais, vėl pradeda tais pačiais priekaištavimais ir pasididžiavimais. Mums negaila pasididžiavimo malonumų p. Miglinui, bet tą pasididžiavimą pamatų dalį, kuri suasta iš prasimanymų apie Lietuvos Nepriklausomybės Fondą — atspirašome — jaučiamės turį patraukti iš p. Miglino pakojės...

P. S. Miglinas, Vliko atstovas-budėtojas Friedlande, pasigenda konkurentų: kodėl ten nėra to ir to... O jeigu būtų, ar tada nebūtų priekaišto — kam čia kaž kas kludo ir stengiasi „pakišti koją“ visai akcijai vadovaujančiam Vlikui, kam stengiasi užbėgti jam už akių, kam dirba tą patį darbą ir t.t.?

Vliko Informacijos Tarnybos skyrusias vedėjų tikrai derėjo Friedlande pasirodyti ir apsidairyti, ar čia nebus galima rasti naudingų informacijų šaltinių. Būtom nusteibtai, jei ta proga būtų buvusi pražiopsota. Vliko atstovas tam tikslui turi biudžetą, algą, kelioninginius, dienpinigius ir visa kita, ko reikia. Tai kam gi dar kas kitas turi veržtis to paties darbo atlikti?

Kitas klausimas, kaip ta proga bus išnaudota: kas bus padaryta su ta medžiaga, jeigu jos bus gauta. Jei tik straipsniams

į „Eltos“ biuletenį ar „Draugą“, ir tokiems, kokių ligi šiol prigaminata visa virtinė, tai tada teks pasakyti, kad išlaidos veltui padarytos. Mūsų supratimu, šių žinių rinkimo tikslas nėra reportažai spaudai apie vieną kitą izoliuotą įvykį ar asmens likimą, o kaupimas ir sistemingas studijavimas medžiagos, stengiantis susidaryti platesnį padėties vaizdą, paremtą visa eile sugretintų faktų. Todėl, tarp ko kita, mums atrodo, kad jeigu Vliko budėtojas, su vienu kitu pasikalbėjęs, jau ant portfelio popierį pasidėjęs, rašo pranešimus, tai eina klaidingu keliu. Nes čia jau pasirodo reporteris, o ne tyrinėtojas...

Mums atrodo, kad turi būti atkreiptas dėmesys ir į tai, kad nėra kitų „Lietuvos padėties žinovų“ titulus besisavinančių, išskyrus Reutlingeno informatorius. Bet, kadangi iš ten skleidžiama informacija neretai parodo, kad tie žinovai faktiškai žino mažiau, negu visa eilė nepašvęstųjų, tai atsiranda ir to jų žinojimo kritika. Kritikuojantieji tokį „žinojimą“ kreipia dėmesį, kad reikia atidžiau tirti Lietuvos padėtį, negalima tenkintis tokiu reporterišku paviršutiniškumu. Jie sako, kad reikia sistemingiau susitvarkyti jau turimus duomenis, sistemingiau rinkti naujus duomenis, ir nesiskubinti juos, kaip papuoelę, skelbti, o studijuoti, daryti išvadas ir nebūtinai jomis tuojau spaudoje švaistytis savo „žinojimu“ pademonstruoti, bet laikyti jas parengtas tikram reikalui.

Kai Reutlingene, kur toks studijavimo centras turėtų būti, neprisiengiama prie to darbo prieiti ir net nesirengiama, o tebesitenkinama atsitiktiniais ir labai jau dažnai pro šalį šaunamais reportažais, tai atsiranda tuo reikalu susirūpinusių, kurie ryžtasi savo iniciatyva tą darbą atlikti.

Ne koks nors Informacijų Centras, o Lietuvos Būklės Studijų Centras pasiryžta steigti, ir jis nebe steigiamas, o yra įsteigtas, savo darbą pradėjęs. Kadangi tai ne Informacijų-reportažų rengimo, o studijų vieta, tai ji nesirengia konkuruoti nei su informaciniais biuleteniais nei su p. S. Miglinu reportažų rašyme. Savo darbo pasekas studijų centras gali parodyti jomis suinteresuotiems, arba ir plačiai visuomenei tada, kai darbas kurioje srityje baigtas. Kas į tokį darbą žiūri rimtai, tas nesivaiko reporteriškos pirmenybės su kokia žinute pirmiau už kitą pasirodyti laikraščiu skiltyje.

Lietuvos Nepriklausomybės Fondas, nors ir privalėtų turėti savo remiamiems darbams atlyginamų ir vien tik tam pasiūstų darbininkų, tačiau tuo tarpu jis tokių dar neturi ir, deja, dar „dūšių kūne neišlaiko“, nes tos lėšos, kurias LNF užsimojimus supratę jau spėjo sudėti, buvo reikalingos eilei kitų svarbių dalykų, kurių p. Miglino dūšių kūne išlaikančioji ir dienpinigius pridedančioji įstaiga, deja, nenori pripažinti svarbiais.

Tad juo labiau LNF negalėjo rįžtis konkuruoti su atstovu-budėtoju ir paniekinti jo turimas galimybes suregistruoti per Friedlandą atvykstančius vokiečius, zinancius ką nors apie lietuvius.

Be to, budėjimas Friedlande vargu ar žada esminės medžiagos apie padėtį Lietuvoje. Ten grįžta žmonės, Lietuvoje nebuvę, taigi apie padėtį Lietuvoje nieko negalį pasakyti. Jie gali daug papasakoti apie privačių darbo stovyklas. Bet tokios medžiagos jau yra kalnai, o kiek jos dar per Friedlandą ateis, ji irgi bus surinkta tokių įstaigų rūpesčiu, kurios tam priemonių turi nesulyginamai daugiau, ne-

gu jų turi LNF ir Vlikas sudėjus drauge. Tąja medžiaga yra ir bus galima pasinaudoti visokiems reikalams, taip pat ir reportažams. Kaip tik vieną tokį reportažą apie Vorkutą spausdiname šiame „Dirvos“ numeryje. Mūsų bendradarbis jį parūpino ir be kelionės į Friedlandą.

Be abejo, tarp kelių tūkstančių grįžtančių vokiečių belaisvių yra tokių, kurie stovyklose yra susitikę lietuvių, atsimeina vieną kitą pavarde. Jau dabar p. Miglino paminėtos trys pavardės tą liudija. Bet tai yra privataus pobūdžio informacija — įdomi, paminėtųjų giminėms begalo svarbi, bet vistiek tik privačios reikšmės informacija, apie Lietuvą nieko nesakanti.

Tie vokiečiai iš tų sutiktų lietuvių gali būti girdėję kalbą ir apie padėtį Lietuvoje. Be abejo, tokios žinios užregistruotos, ir mes linkėtumėm, kad budinčiam Vliko atstovui tai kogeriausiai pasisektų, nors tokiam sąmyšyje tai gali būti labai sunku, tiesiog neįmanoma. Jeigu tų žinių rinkėjui nepavyks susitarti ir susitikti su pasakotojais vėliau, ramesnėje, o ne pirmoje su savaisiais susitikimo aplinkoje, tai tokių žinių tikslumas gali būti labai abejotinas. Net jei, pavyzdžiui, pats p. Miglinas šiandien atvyktų tiesiai iš Lietuvos, ir mes galėtumėm jį pasiklausti, kas dedasi Lietuvoje tik tuo metu, kada jis susitinka su 10 metų nematyta savo šeima, tai jo atsakymu per daug nepasiklaustumėm, o bandytumėm susitarti susitikti su juo ir pasikalbėti ilgesni laiką, kai bus ramesnės aplinkybės...

Pagaliau, svetimų žmonių pasakojimai, paremti tik kitų žmonių pasakojimais, jų girdėtais tolimose vergų stovyklose ar kalmėse prieš metus ar keletą metų, negali būti tokia tiksli informacija, kuria būtų galima labai drąsiai remti kokias išvadas. Tokią informaciją tenka skirti tik į gandy kategoriją, ir ją, pavyzdžiui, net buvusiuose Amerikos Kongreso komisijos tyrinėjimuose negalėtum pasinaudoti. Gandas, nors gal ir teisingas, vistiek lieka gandas ir įrodomosios galios neturi. Tai yra trečia priežastis, dėl ko p. Miglino pasigendantieji tų žinių rinkimo konkurentai neskubėjo jam konkuruoti.

Pagaliau, dėl tariamai Lietuvos Nepriklausomybės Fondo lėšomis iš Memmingeno į Romą siųsto asmens ALTS atstovams pasitikti ir saugoti, kad nesustiktų su kitais... Tai yra p. Miglino prasimanymas. Nei LNF, nei kokia kita organizacija nieko niekur savo lėšomis nesiuntė pp. Biežių, Bačiūnų ir Trečiokų pasitikti. Mes girdėjome, kad iš Memmingeno į Romą buvo nuvykęs p. S. Vykintas ir kaip tik tuo metu Romon atvyko minėtieji svečiai. Berods, p. Vykintas iš Romos su jais kartu grįžo iki Muencheno. Kokias reikalias ir kokiomis lėšomis p. Vykintas keliavo Romon, mes neklaušėm, nežinom ir manom, kad tai yra jo reikalas. Mes tik žinom, kad nei LNF, nei p. Miglino minimi „koordinavimo šalininkai“ su ta kelione neturi nieko bendra.

Mums taip pat aišku, kad p. Vykintas netrukde ir nesutrukde svečiams pasimatyti nei su min. Lozoračiu, nei su kun. Mincevičium bei kitais šv. Kazimiero kolegijos vadovais, nei su Šveicarijos lietuvių bendruomenės veikėjais, nei su Amerikos Balso Muenchene lietuvių skyriaus vedėju p. Laučka, nei su Balfo atstovais, nei, pagaliau su visais tuo metu Reutlingene buvusiais Vliko pareigūnais, neišskiriant nei paties p. Miglino.

Bent šita insinuacija šioks toks padoramas reikalauja iš p. Miglino per tą patį „Draugą“ viešai atsiimti.

Jeigu tik su šitokiomis „teisybėmis“ p. Miglino minimi „kai-

LAIŠKAS REDAKCIJAI

Gerbiamieji,

Siunčiu menką auką sukaitytių progą ir linkiu viso geriausio.

Linkėjimai p. Karpiui. Mes daugiau laukiame tokių straipsnių kaip „McCarthy pučia prieš vėją“ ir „Kas suka antrą Amerikos politikos ratą“ ir kt.

Sužinojęs iš Dirvos „McCarthy pučia prieš vėją“ — tuojau kreipiausi į vieną iš Chicagso lietuviškų dienraščių padarydamas pastabą, kaip tat galėjo atsitikti, kad savaitraštis Dirva atspaudė senatoriaus McCarthy 100% teisybės žodį, o tuo tarpu, kada iš dienraščio daugiau reikalaujama, nebuvo nė žodžio.

To laikraščio redaktorius už poros dienų parašė man ilgą laišką labai nuvertindamas sen. McCarthy asmenybę ir išdėstė man jo klaidingąjį kelią, kuriuo senatorius eidamas, kaipo karjeristas, nė su nieku nesiskaitydamas, nes esąs pakenkęs užsienyje JAV geram vardui!

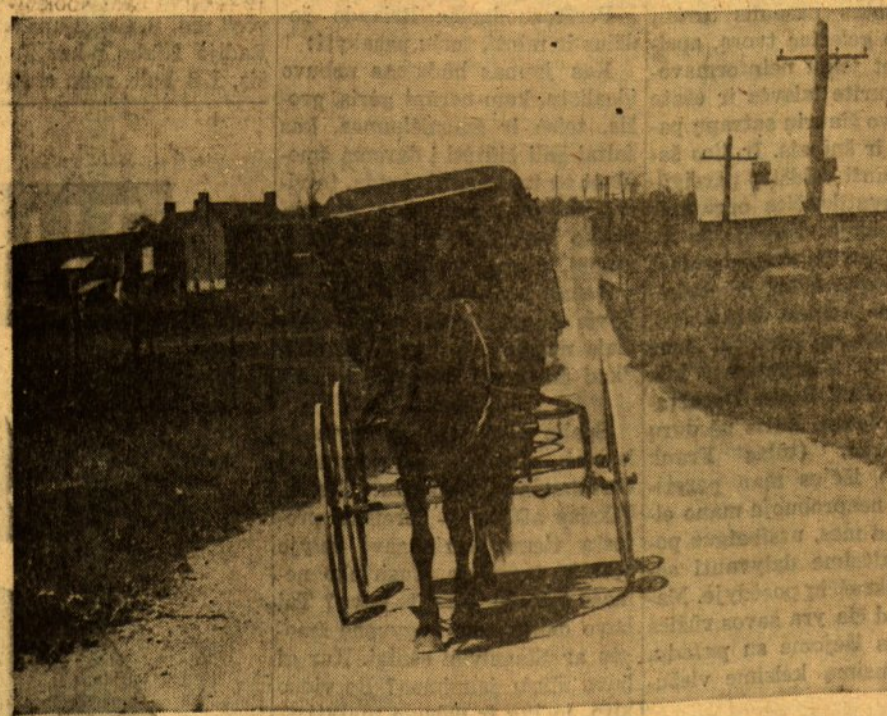
Aš jokių būdu negaliu įsivaizduoti, kaip dienraščio redaktoriaus, kuris Lietuvos laisvinimo reikalais dalyvauja įvairiose delegacijose, gali būti toks politinis atsilikėlis?

Jeigu jau tas Lietuvos patriotas nori į niekus paversti McCarthy ir bijo net jo kalbą atspausdinti savo dienraštyje, tai ką bekalbėti apie kitus.

Šiek tiek iliustracijos. Vienas mano pažįstamas prieš porą metų turėjo reikalų su vienu lietuviu advokatu, gimusiu šiam krašte, čia užaugusiu ir mokslą čia baigusiu.

Mano draugas kreipiasi į advokatus, kurie asmenys? siekė pasimatyti su amerikiečiais svečiais, tai svečiai nusipelnė užuojautos dėl nesmagaus ir nenaudingo laiko sugaišimo...

SUMODERNINKITE MŪSŲ BEDARBIŲ PAŠALPŲ ĮSTATYMUS

Jeigu jūs prarastumėt savo darbą ne savo kaltę, jūs tuoj pamatytumėt, kad Ohio bedarbių pašalpa yra taip pasenusi, kaip arklys ir karieta. Į pirkimo kainą pašalpa yra mažesnė, negu kad ji buvo pradėta prieš 16 metų. 1939 prezidentas Eisenhoweris savo pranešime Kongresui 1955 m. sausio 20 d. pasakė: „Pam. bedarbis gavo 43% mažiau. Dabar bedarbis gauna 62% mažiau. Jūs negalite pirkti daug maisto už likusius 38%... Projektuotas įstatymas, už kurį jūs balsuosite lapkričio mėn. 8 d. pakelti pašalpą bent iki 50%.“

Čia nėra nauji mokesčiai — jums nieko ne-

VOTE X YES
on No. 4 to increase unemployment compensation

COMMITTEE TO PROTECT STANDARDS OF LIVING
Elizabeth Magee, Chairman
Columbus, Ohio

Norwalk, Conn. valstybėje daugiausia nukentėjo paskutiniojo potvynio metu.

Baige dešimtmetį

(Atkelta iš 1 psl.)

rovėje, laisvos ir nepriklausomos.

Priambulė, kurios svarbiausiais uždavinys buvo paprastai, bet aiškiai nurodyti tikslus, suvedusius tautas į tarptautinę organizaciją, buvo savotiškos rūšies tarptautinė sutartis, kurioje pirmą sykį kalbėta tautų vardu, bet ne karalių ar princų. Ir joje deklaruota, kad vyriausybė

vokantą sakydamas: „Šiame krašte vadovaujančių asmenų tarpe tėra 15% protingų ir teisingų žmonių.“ Advokatas atsako ne 15%, bet 6%. Aš gi, dabar po gavimo mano laiško, norėčiau tą % nužeminti į 3% ar į 1%.

Bloga mūsų padėtis tarp tokių veikėjų.

Viso geriausio Jūsų

A. R., Chicago

yra žmonių tarnas, bet ne jų ponas.

Žinoma, negalvojo tada geros valios žmonės, tokie kaip ir tos priambulės pirminio teksto autorius Pietų Afrikos didvyris maršalas Smuts, kad gyvenimiškoje JT veiklos praktikoje bus labai nuo to teksto nukrypstama. Ir nukrypstama, pažeidžiant ir tas pačias pagrindines žmogaus teises ir laisves ir plakant žmonių naujų karų rykštėmis vien tik dėlto, kad vienas pagrindinių JT organizacijos kūrėjų — Sovietų Sąjunga parodys savo ištis. Nenujautė nė daugelis mūsų, tada tremtinių stovyklose po visą Europą išblaškyti, kad tuos viltingus žiedus taip greit pakės šalna.

Charta praktikoje

Nenujautė tada ir tie visi, kurie nenuilstamai diskutavo dėl

keturių didžiųjų pasiūlytos balsavimo tvarkos Saugumo Taryboje, kad kaip tik šis punktas bus pats nemelčiausias.

Kad ir lygiomis teisėmis, didžiosios valstybės vistiek nurungė mažąsias, taip ugningai savo teises gynusias. Ir taip Saugumo Taryboje atsirado penkių nuolatinių narių veto. Ir ne kas kitas, o tik Sovietų Sąjunga, pasirodė, ta teise operavo. Į vie-nuoliktuosius JT gyvavimo metus sovietai žygiuoja su šešias-dešimties veto kraičiu. Daugiausia jie jų panaudoję, blokuodami naujų narių priėmimą. Nepagalvojo tada organizacijos kūrėjai, kad ir kitais visais atvejais Sovietų Sąjunga, vadindamasi „taiką mylinčia tauta“, kitų laisvę ir nepriklausomybę gerbti pasižadėjusi, tiek daug tautų ir valstybių pagrobs ir tiek daug žmonių vergais pavers.

Viena, ką šis pirmasis dešimtmetis, atrodo, gero atnešė, tai tas, kad visiškai demaskavo šitą „taiką mylinčią tautą“, viešai įrodant, kad ji mindo žmogaus teises ir laisves ir kaip ji lauko tarptautinius įsipareigojimus.

Ar yra vilties?

Per pirmąjį dešimtmetį, stebėdami JT isikūrimą, veiklą, jos viltingus lūkesčius ir erskėčiuotus kelius, nevienas asmeniškai turėjome pakelti sunkių valandų. Tačiau JT dienos keitėsi. Keitėsi ir mūsų. Iš karo pabėgėlių ir betiesių žmonių tapome politiniais emigrantais, tapome demokratinų šalių piliečiais, ne tik politinę globą turėdami, bet ir šioji tokį materialinį pagrindą po kojomis jausdami.

Tuo tarpu mūsų tėvynėje Lietuvoje nieko nepakitėjo. Ten ta pati vergija, baigiant sekti kantrybei ištverti ir nematant jokio žiburio, kuris išvestų iš tos neviltes pelkių. Argi Jungtinės Tautos, kurios nieko nenuveikė Lietuvai išlaisvinti per pirmąjį savo veiklos dešimtmetį, nuveiks ką ateityje? Šitokį klausimą rašandčiai šias eilutes teko pastatyti vienam Pietų Amerikos užsienių reikalų ministrui pereitą vasarą San Francisco, kai buvo minima JT dešimt metų Chartos pasirašymo sukaktis.

„O, taip! Jungtinės Tautos turi ką nors daryti, kad padėtis būtų atitaisyta“, atsakė jis. Panašių žodžių yra nuaidėję nemažai per tą JT gyvavimo laiką. „Ar gi bus kas nors konkrečiai nuveikta ta linkme?“ dabar klausia lietuvius, JT sukaktį prisiminėdamas ir klausydamasis diskusijų apie tos organizacijos naudingumą bei reikalingumą.

D O W D
FOR A DEAL
ON AN
OLDSMOBILE
2900 MAYFIELD

4

PROPOSED LAW

To increase unemployment compensation benefits.

(Proposed by Initiative Petition)

A majority vote is necessary for passage.

The proposed unemployment compensation law provides for increased weekly benefits, increased dependency allowance, increased duration of benefits, places the burden of payment on employers, and provides that payments to a claimant whose claim is denied by the unreasonable discharge of an employer, and provides that payments to a claimant who is discharged under a guaranteed period wage plan shall not affect the weekly benefit amount of claimant under the unemployment compensation law of the State of Ohio.

☒ YES ☐ NO

SHALL THE PROPOSED LAW TO INCREASE UNEMPLOYMENT COMPENSATION BENEFITS BE ADOPTED?

Rusijos raudonieji redaktoriai Clevelande

P. J. ZIORYS

Spalio pradžioje Clevelande pasklido gandas, kad vietinė amerikietiška spauda ir Council On World Affairs pakvietė raudonuosius Rusijos redaktorius į Clevelandą. Jų atsilankymo laikas, lankymosi programa buvo slepiama. Atseit, buvo norima, kad jie čia paskleistų tos geros nuotaikos, kuri vis dar eina iš Ženevos dvasios...

Adv. Julius Smetona mane pa informavo, kad vietinis ALT skyrius rengia protesto demonstracijas, kad reikia kam nors imtis iniciatyvos ir dalyvauti ke liant Lietuvos reikalus. Pasau kiau Council on World Affairs. Vietinis pareigūnas Mr. Bruening pranešė, kad spaudos konfe rencia įvyks penktadienį, bet jis nežina, nei laiko nei vietos. Taip pat pranešė, kad bus įlei džiami vien laikraščių atstovai.

Ketvirtadienį Dirva įgaliojo Julij Smetoną ir mane įtoje kon ferencijoje dalyvauti. Mums pa vyko sužinoti laiką ir vietą, kur ta konferencija bus. Bet pasku tinę minutę laikas vėl buvo pa keistas, ir vietoj 10 val. ryto, atkeltas į 9:30 val. ryto. Aišku, kad su tikslu, jog neatvyktų ne pagedaujami jiems asmenys. Man teiraujantis kodėl taip da roma, p. Bruening man pranešė, kad tų redaktorių lankymąsi re mia State Department ir parodė laišką, rašytą iš Informacijos ir Kultūros skyriaus, kuriame jo prašoma, kad tie redaktoriai bū tų tinkamai priimti.

Penktadienį man pribuvus į posėdį drauge su J. Smetona, buvo pranešta, kad tik didieji dieniniai laikraščiai bus atsto vaujami. Išliko klausimas apie Chicagos Naujienų atstovavimą, kurių atstovas taip pat buvo at vykęs. Iš karto pareiškė, kad ir minėtas laikraštis negalės būti atstovaujamas, bet vėliau, nuo monės keitinėjant, jis buvo įlei stas.

Tokial padėčiai esant kreipiausi į spaudos dalyvius, lau kiančius už durų tokiu pareiški mu: Gerbiamieji, būkite liudi ninkais, kad čia vyrauja viena šališkumas ir sovietiška taktika leisti dalyvauti tik palankiai spaudai. Išeinu su protestu prieš amerikietiškus sponsorius, kurie toleruoja šią nuolaidą ir pareiš kių norą sovietų spaudos atsto vams eili klausimų iškelti.

Momentaliai mus apspito spaudos atstovai prašydami tų klausimų ir padaryto pareiški mo. Mudu pareiškėmė, kad daly vavimą toje konferencijoje ne turi apspėsti didumas ar daž numas išeinančio laikraščio, bet viešam posėdyje turi teisės da lyvauti visi laikraštinkai. Toks organizavimas kvepia sovietiš ka dvasia, kur gali pasireikšti tik draugingi nariai arba tie, ku rie tyli ir vengia kovoti už tei sybę. Išgirdę sovietų spaudos atstovai mūsų pareiškimą, pra šė duoti tuos klausimus. Tie klausimai ir buvo paduoti. Juose sakoma:

— Sovietų spaudos atstovai mums praneškite, ar jums visur ir visada buvo leidžiama rašyti teisybę? Jeigu taip, ar jus savo piliečius informavote, kad sovie tų valdžia sulaužė 32 sutartis, užėmė 20 tautų, paėmė pajėges nius piliečius į nelaisvę, uždarė juos priverčiamųjų darbų sto vyklose?

Ar pranešėt savo piliečiams kaip Stalinas išžudė arti 20 mil. rusų, kad įvestų komunistinius kolchozus?

Ar pranešėt kaip buvo užimta Lietuva ir pabaltijys ir arti pu sės milijono žmonių išžudyta?

Ar atspausdinot davinius apie pravestus "balsavimus" pabalti jo ir kituose kraštuose, kur bu vo leidžiama kandidatuoti tik

vienai partijai ir tiek parinkty asmenų, kiek reikia išrinkti? Ar nupiešėt, kaip buvo atima ma užimto krašto piliečiams vi sos žmogiškos teisės: spaudos, kalbos, susirinkimų ir galu gale jų turtai, laisvė ir gyvastys be jokio teisiško sprendimo, praktikuojamo visame civilizuo tame pasaulyje?

Ar viešai pranešėt, kaip jūsų valdžia pakvietė lenkų kariškius kovoti "išvien" ir nuvedė į Ka tino girias ir ten 10,000 išžudė?

Ar atspausdinot žinių apie Bulganino įsakymą, kad Sovietų kariuomenė negintų Varšuvos, vokiečių kariuomenės apsuptos, ir leistų ją išžudyti?

Ar painformavote, kaip keis tai jūsų valdžia atsidėjo JAV už 11 bilijonų pagalbos paskolą (kuria niekad negrąžins) ir bi lijonus kitokios pagalbos?

Gal esat neinformuoti, tad leiskite priminti. Jūsų valdžia įstojo į karą, kada jau Japonai buvo JAV nugalėta. Įstojo tam, kad semtų neužsitarnautus nuo pelnus ir girtys sovietų miniai, kad, būk, sovietų galia sutruš kino Japoniją.

Ar jūs susipažinę su išvogu mu atominių paslapčių iš savo la bario? Ar jūs žinote ir ar pra nešėte saviems, kaip jūsų val džia veikė Korėjoje ir duotu pa žadų neišpildė. Tuo jūsų valdžia prisidėjo prie išžudymo 32,000 Amerikos kareivių, 150,000 su žeidžiant, padarydama taip pat virš 5 bilijonų dolerių nuostolio.

Tai tik keletas klausimų, į ku riuos malonėkite prabilti. Jeigu savo piliečius teisingai informa vate, ir jie tylės prieš tokį bar barišką elgesį, tad jie turi būti priskaitomi prie Chengis Kano ir kitų panašių gaujų, nuo ku rių civilizuotas pasaulis turėtų uždėti savo geležinę tvorą, apsi saugoti. Bet jeigu neinformavo te, tad neturite laisvės ir esate vien tik savo žiaurių satrapų pa siuntiniais ir šnipais. Ir šios ša lies suklaidinti valdžios pareigū nai ir lengvatikinčios organiza cijos ar spauda, turėtų jūs iš vyti atgal, kad čia neskleistumėt žalingos propagandos ir nepieš tumėt smalą baltais dažais.

Kada spaudos atstovai mus apklausinėjo, suprantama, kilo triukšmas. JAV State Depart amento palydovas, kuris už durų viską tvarkė, (tūlas Frank Kluckholm) išėjęs man pareiškė, kad jis neaprobuoja mano el gesio ir kad mes, užsibaigus po sėdžiui, galėsime dalyvauti sa vaitinių laikraščių posėdyje. Ma tydami, kad čia yra savos rūšies farsas, mes išėjome su pažadu, kad šį klausimą kelsime viešu mon.

Baigiant noriu pastebėti, kad ALT ir kitos organizacijos, ku rios prisiėmė pareigą ginti Lie tuvos laisvinimą, tegul pasamdo nors po 15 minučių savaitę "National Hook up" ir per ra diją į šiuos ir panašius klau si mus reaguoją.

Užtenka mums kalbėti vien tik lietuviškoje svetainėse. Gin kime mūsų reikalus ten, kur klausio milijonai.

Redakciją painformavo kon ferencijon įėjęs clevelandietis Armonas, atstovavęs Naujienas. Sako, amerikiečiai klausinėjo ru sų smulkių klausimėlių apie kai nas ir kitą. Jis pasiprašė balso ir paklausė, kodėl rusai komunis tai neišleidžia iš Sibiro kalina mų amerikiečių žmonių. Ir to pa klausęs tuoj patiesė dokumentus, kad jo žmona ten kalinama. Ru sai sumišo, visi sužiūro ir kon ferencija pakriko.

Šeštadienį lietuviai ir latviai vėl piketavo rusus prie Plain Dealer dienraščio redakcijos, kur jie turėjo atvykti. Deja, ru sai pabugo ir neatvyko. Buvo pastebėti pravažiuojant pro šalį. Sekmadienį juos piketavo ki tų tautybių nariai. Įvykę ir in cidentų.

Apie piketavimą pakenčiamai informavo ir Plain Dealer ir Cle veland News. Cleveland Press dienraštis beveik nutylėjo. At seit, jam tas nepatiko...

ŽODIS MŪSŲ STUDENTIJAI

Prieš kelias dešimtis metų Prancūzijoje gyveno ilgametis ministeris Aristides Briand, ka daisė karštas socialistas, vėliau konservatyvių pažiūrų žmogus. Kartą jis parlamente debatavo dėl kažkokio socialistų įstatymo projekto. Jam bekalbant, iš so cialistų eilių pasigirdo replika: — Tamsta gi pats buvai socia listu.

— Taip, buvau — atsakė jis. — Kas jaunas būdamas socia listu nebuvo, tas širdies neturi, bet kas juo pasiliko iki senatvės, tas proto neturi.

Bet ne apie socializmą aš no riu kalbėti.

Perfrazuodamas Briando žo džius ir mintį, turiu pasakyti: Kas jaunas būdamas nebuvo idealistu, kam nerūpi gėris, gro žis, teisė ir žmoniškumas, kas šaltai gali žiūrėti į daromą žmo nės ar tautoms skriaudą, to vi sas idealas greit bus doleris, banko knygutė, gyvenimo pato gumai, naujos markės auto, tas į senatvę pasidarys "dvikojis gyvis be plunksnų su paplokš čiais nagais", tas greit užmirš, "kad žmogumi buvęs".

— o — Spalio mėn. 22 d. lietuviai ir latviai piketavo atvykusius į Clevelandą bolševikų žurnalistus. Tikslas aiškus — išreikšti pro testą tiems, kurie savo šalyje opinią formuoja. Susirinko ne maža žmonių. Kas jie buvo? Tai buvo daugiausia pagyvenę žmo nės ar žilagalviai seniai. Kur gi buvo mūsų jaunimas? Be vieno kito, jo lyg ir nebuvo matyti.

Tokius piketavimus turėtų at likti jaunimas, ypač studentija, o senesni žmonės turėtų tik pa dėti jiems ir džiaugtis jaunimo užsidegimu, jo idealizmu.

Tuo laiku, kada reiškiamas protestas prieš mūsų tautos žu dikus, prieš didžiausią mums da romą skriaudą, prieš žmogaus nužmoginimą, prieš dar neregė tą smurtą, — kodėl mes nema tème mūsų studentų masės? Ne

jaugi dėl to, kad po šio piketa vimo nebuvo paskelbti šokiai?... Jaunimo žiede, studentija, ap siidairyk! Ar nepradėjai nūstoti "būti žmogumi"?

K. Žukas

SKAUTAI

AKADEMINIAM SKAUTŲ
SAJŪDŽIUI 31 M.

(sks) Akad. Skautų Sajūdžio Clevelando skyrius spalio 22 d. Olmsted viešbutyje gražiai pa minėjo ASS 31 metines. Iškil mingą sueigą atidarė Clevelando ASD p-kė t. n. S. Juodvalkytė. Įnešus vėliavas sugiedotas Tau tos himnas. Korp! Vytis Cleve lando sk. p-kas senj. V. Kaman tas suglaustai apžvelgė ASS nuo 1924 m. spalio 16 d. nueitą ke lią, kartų primindamas žuvusius ar ištremtus ASS garbės narius, pirminkus-kes ir narius-res. Vėliau sekė prasingas sktn. Ald. Augustinavičienės pašnekė sys apie akademinio jaunimo ir atžalyno lietuviškumo momen tus skautiškoje perspektyvoje.

Sueigą raštu sveikino LB p-kas St. Barzdukas, Clevelando akad. org. skyriai — Korp! Neo-Lithu ania ir Stud. Ateitininkai, "Mū sų Vyčio" red. fil. Br. Kviklys, "Dirvos" red. B. Gaidžiūnas, Pr. Joga (Liet. Stud. S-gos JAV p-kas), Čiurlionio Ansamblis, LSB 2-jo rajono vadeiva vyr. sktn. V. Šenbergas, abu — skau čiai ir skautų tuntai, Clevelando skautininkų klubas, ASS Los Angeles sk. ir pavieniai asmsn. Iškilmingoji sueigos dalis už baigta Gaudeamus.

Vėliau jaučioje nuotaikoje pa sivaišinta kavutė ir kepsniais. Vaišių metų sueigos dalyviams parodyti spalvoti filmai iš ASS gyvenimo. Jie apėmė tris epizo dus — Korp! Vytis suvažiavi mas Chicagoje, "Mūsų Vyčio" redakcijos darbai ir šios vasaros ASS stovykla "Pašvaistė" prie Deerfield, Ohio.

Sueigoje dalyvavo Clevelando ASS sk. narės-riai bei jų namiš kiai ir bičiuliai. Svečių tarpe bu vo LB p-kas St. Barzdukas, "Dir vos" red. B. Gaidžiūnas su ponai, Radijo Klubo p-kas J. Stempu žis, LB kult. reik. atstovė sktn.

Dunduraitė, sktn. A. Augustina vičienė, vyr. sktn. V. Kizlaitis, Korp! Neo-Lithuania p-kas J. Čiuberkis ir kt.

DAR VIENA JŪRŲ SKAUTŲ
VALTIS

(sks) New Haven, Conn., įsi steigė jūrų skautų "NARŲ" val tis. Jai vadovauti paskirtas jūrų skautas Jonas Kronkaitis. "Na rų" valtis priklauso betarpiai LSB I JAV rajono vadeivai.

SKAUTISKIEJI PARENGIMAI

(sks) Artimiausioje ateityje LSB 1-jame JAV rajone numa tyti skautų parengimai: 1) spa lio 29 d. Hartforde, Conn. — skuutiškas parengimas su filmu iš "Dainavos" stovyklos, kavu tės ir šokiai; 2) lapkričio 19 d. New Yorke — Kariuomenės šventės minėjimas, skautų būk lo atidarymas ir New Yorke sk. tunto krikštynos, vėliau pasi linksminimas; 3) lapkričio 26 d. Waterbury — tradicinis kaukių balius, kurį ruošia Waterburio skautų-čių tėvų k-tas.

JŪROS DUGNAS IR
KREPŠINIS

(sks) Chicagos "Baltijos Jū ros" jūrų skautų tuntas, nese niai taip puikiai užbaigęs plau kiojimo sezoną ir vasarinę pro gramą, priėjo prie žiemos darbų. Daugiau bus pašvęsta laiko teo retinėms žinioms papildyti. Ta čiau vis dar prisimenama pui kioji "Gintaro Uosto" stovykla prie Pewaukee ežero, dar tebe minimi laimėjimai vandens spor to šventėse bei mieliosios buri a vimo valandos.

Rudens darbuose numatomas ir tradicinis vakaras — "Šokiai Jūros Dugne", kuris rengiamas lapkričio 12 d. Lietuvių Auditorioje.

Sporto entuziasto pskt. Ed. Vėngiansko pastangomis yra su daryta jūrų skautų krepšinio komanda, kuri dalyvauja Chica gos parkų distr. krepšinio pir menybėse. Gero vėjo jūrų skau tams ir žiemos sezono darbuose!

MŪSŲ SKAUTAI
AUSTRALIOJE RUOŠIASI
ŽYGIUI

(sks) Šių metų Pan-Pacifiko

Jamborėje — Clifton Parke, ne toli Melbourne, Vic., stovyklaus 20 Australijos rajono lietuvių skautų. Mūsų skautų reprezen tacinis vienetas intensyviai ruo šiasi šiai didžiajai stovyklai, ku rioje jiems jau nepirmą kartą teks reprezentuoti Lietuvą.

DARBAI SKAUTIŠKAJAME
TORONTE

(sks) Rugs. 18-19 d. Toronto Perkūno sk. vyčių būrelis šven tė savo 6-rių metų veiklos su kaktį. Iškyloje — "30-ties tūk stančių salų" apylinkėje 7-siems metams būrelio vadu buvo per rinktas sklt. G. Šernas.

Rugs. 19 d. abu Toronto tun tai — skaučių šatrijos t. ir skau tų Rambyno t. paminėjo Tautos šventę. Iškilmingoje sueigoje skautiškos gretos paaugo 7 na riiais. Ižodį davė 2 jaunesn. skau tės, 4 vilkiukai ir 1 jūrų skau tės. Į skiltininko laipsnį pakelti — V. Šernas ir A. Dailydė. Šven tei skirtą žodį tarė vyr. sktn. Vyt. Skrinskas. Po iškilmių Per kūno būrelio sk. vyčiai pakvietė abu tuntas savo metinių pobū vin — kavutėn. Joje perkūnie čiai pravedė nuotaikingą pro gramą. Sukaktuvininkus sveiki no vyresn. skaučių Kun. Birutės dr-vė ir Vandenų laivas.

Spalio 9 d. Toronto jūrų skau tai ir jūrų budžiai uždarė plau kiojimo sezoną Ontario ežere. Nuleidus vimpilus, kalbėjo vyr. valtin. B. Vaškelis. Jis kvietė visus žiemos sezoną išnaudoti įsigyti teoretinių žinių bei jas papildyti.

V A S A R I O 16
GIMNAZIJA LAUKIA
MŪSŲ PARAMOS

Vasario 16 gimnazija laikosi laisvojo pasaulio lietuvių auko mis. Mūsų garbei reikia pasa kyti, kad tų aukų ligi šiol netrū ko ir gimnazija pajėgė normaliai dirbti. Ši parama yra būtina ir toliau. Jos mūsų išlaikoma mo kykla laukia. Aukas siųsti prie Bendruomenės veikiančiai Va sario 16 Gimnazijos Komisijai: pirm. P. Viščiui (31 Bunker Ave., Brockton 4, Mass.) arba ižd. P. Pauliukoniui (9 Aetna St., Worcester 4, Mass.).

VERTA DĖMESIO

Pirkdamas vis netikėjau rek lama, kad su radiju galima gir dėti LIETUVĄ per Vilniaus ra dijo stotį lietuviškai, bet tai yra tikras dalykas. Girdėjau puikiai ne tik pranešimus, bet ir muzi kos kūrinius. Skambinant girdė jau B. Dvarioną. Taipgi puikiai girdisi ir kiti Europos miestai. Irgi netikėjau, kad su ta pačia mašinėle galima rašyti lietuviš kai ir dar keturiomis kalbomis, bet tikras dalykas yra, o ne rek lama.

Šias prekes pirkau pas J. Kar velį, 3322 So. Halsted St., Chi cago, Ill.

J. Kaunas
Detroit, Mich. (47)

530 lietuvių džiovininkų trem tyje nori gyventi — padėk jiems savo auka.

KONFIDENCIALIAI Mes rizikuosim!

Nieks nežino naujų kainų, bet jūs galite padaryti gerą susitarimą dėl

56 M. OLDSMOBILIO
su MICHAEL

Ateikit ir pamatykit mus — DABAR

Lietuviai Alex Kunevičius jums padės

MICHAEL OLDSMOBILE CO.

vienoj vietoj visa generacija

10640 St. Clair Ave.

MU 1-7000

Mes duodam ir iškeičiam Eagle Stamps

THE MAY CO.'S BASEMENT

Glas-Glo su pamušalu 100% vilnos

Zip-Out pamušalai

Paltai

27.88

Gražūs paltai visiems metams

Dydžiai 10 iki 18

• Pilka • Ažuolo • Mėlyna • Zalia

Dabar naujausi sezono paltai. Visada populiarius susegami paltai KURLS, ZIBELINE ir PIN-CHECKS. Pamušalas yra Glas-Glo, medžiaga padaryta iš stiklo, kuris duoda šilumą be svorio. Parodyta yra 2 stiliaus iš daugelio, kokias mes turim. Ateikit ir pamatykit visus.

Naudokite mūsų išsimokėjimo planą. ...BE ĮMOKEJIMO.

The May Co.'s Basement
Women's Coat Department

TIK KĄ ATVEŽTOS

• IMPORTUOTA IŠ OLANDIJOS SODINIMUI
• TULPES • NARCIZAI
• CROCUS • HYACINTAI

(Apdenkite savo rudenines gėles su durpėmis)

• DAVIS VIDAUS DAŽAI

• DAVIS LAUKO NAMŲ DAŽAI

Mes turime geriausias žolės sėklas ir trąšas naujam rudens užsėjimui
Geriausias pasirinkimas Evergreen medžių ir krūmų

LANDSCAPE AND FARM SUPPLY

3998 WARRENSVILLE CENTER ROAD

Prie Harvard

WA 1-5542

Clevelande ir APYLINKĖSE

Beidruomenė kviečia

Pagaliau čia pat ir spalio 29 d. Vakare 6:30 val. lietuvių salėje turėsime ne kasdieninį įvykį, kurių Clevelando lietuvių gyvenime nemaža. Šis įvykis iš kitų išsiskirs savo retumu: rinksimės į krūvą visi, bet vieni būsim pagerbti, kiti ateisime pagerbti. Ateisime pagerbti tu, kurie čia kūrė lietuvišką gyvenimą — organizavo draugijas, steigė parapijas ir mokyklas, leido laikraščius ir rašė knygas, kurie taip pat neužmiršo ir tėvų šalies Lietuvos — siuntė jai pinigų, kovojo dėl jos laisvės, sielėjosi jos gerove.

Bendruomenės apylinkės valdybai todėl didžiai malonu pakviesti visus į šį senųjų Amerikos lietuvių veikėjų pagerbimo pobūvį-akademiją. Jos programoj bus prisiminti visi mirusieji ir gyvieji, įvyks vaisės, bus sudarytos sąlygos pasilinksinti bei pasiūlyti ir t.t. Džiugu pranešti, kad meninę programą atliks senieji veteranai: J. Alekna su savo dukrele, Salasevičienė, Galdikienė, A. Zdanis, pianinu jiems pritaras Jankauskaitė. Šalia jų matysime ir savo jaunąjį atžalyną — L. Sagio lituanistinės mokyklos tautinių šokių grupę. Išgirsime deklamacijų. Programai vadovaus akt. P. Maželis.

Mūsų pagerbiamieji dalyvaus kaip svečiai. Kitiems kvietimai atsieis po 2 dol. asmeniui. Įsigykime juos iš anksto pas platintojus, "Dirvoj" ir lietuvių klubą. Paskutinė data — penktadienio vakaras. Įeikime ir į rengėjų padėtį — juk reikia bent apytikriai žinoti dalyvaujančių skaičių.

Norį sveikinti savo sveikintumus bendruomenės valdybai iš anksto įteikia raštu.

Vyksta piniginė Balfio rinkliava

Balfio aukų rinkėjai pradėjo lankyti Clevelando lietuvių namus, rinkdami aukas Europoje skurstantiems tautiečiams šelpiti.

Balfas kreipiasi į visus lietuvių primindamas jų kaip tautiečių ir geros valios žmonių pareigą padėti savo vargstantiems broliams. Jiems reikalingas maistas, drabužiai, vaistai... Jūsų doleris, kurio galėsite atsiskaityti, nepadarydami didesnės skriaudos sau ar savo šeimai, gali pasotinti alkaną ar išgydyti ligonį... Per Balfą ištieskite ranką pagalbos reikalingiems! Būkite nuosirdūs aukotojai; Tapkite Balfio nariais, nes įsijungdami į organizaciją padarysite Balfio veiklą sėkmingesnę; Kas galite, sudarykite įvaizavimo garantijas, nes dar daugelis galėtų atsikelti į šį kraštą, sumažindami vargstančių skaičių.

Tad į talką visi, kas tik gali!

Irenos Šilinytės ir Česlovo Šatkauskio

vestuvės šv. Jurgio parapijos bažnyčioje įvyko spalio mėn. 22 d. Vestuvėse jau galėjo dalyvauti ir Kazimieras Šilinis, jaunosios tėvas, sunkiai susirgęs ir besigydas ligoninėje.

Irenos Johansonaitės ir Edvardo Rydelio vestuvės

įvyksta spalio mėn. 29 d. 9:30 val. šv. Jurgio parapijos bažnyčioje. Vaisės 6:30 val. Maud Hall — 911 Maud St.

Dirva

praėjusią savaitę, dėkodama už didelę talką organizuojant sušakčio minėjimo bufetą ir jį aptarnaujant, praleido p. Eidimtienė — aukojusios bufetui ir P. Dabrilo — pardavinėjusio bilečių, pavardes. Ačiū už talką.

Clevelando skautų tunto metinė sueiga

(sk.) Spalio 30 d., sekmadienį, Clevelando skautų tuntas skiria lietuviškosios skautijos 37-osioms metinėms atšvęsti. Visi skautai tą dieną uniformuoti atvyksta į 10 val. pamaldas šv. Jurgio bažnyčioje. Po pamaldų — 11:30 val. Lietuvių salėje bus iškilminga tunto sueiga, kurioje norima užbaigti vasaros darbų sezoną, pagerbti ir prisiminti skautų bičiulius bei tėvus, praversti įžodžio apeigas.

Clevelando skautų tuntas kviečia visus sk. tėvelius ir mamytės, o taip pat ir mieluosius bičiulius tą sekmadienį pasimelsti su skautais bažnyčioje ir dalyvauti tunto sueigoje. Buvote mūsų mieli svečiai "Žalgirio" vasaros stovykloje, nepamirškite mūsų rudens sueigoje.

Korp! Neo-Lithuania metinės šventės minėjimas

Š. m. lapkričio mėn. 5 d. (šeštadienį) vyks šia tvarka: 6:30 val. vakare iškilmingas aktas Colonial Gardens salėje, 1960 E. 79 gatvės. 8 val. pobūvis-vakarienė. Pobūvio metu programoje baletu solistai atliks šokių pagal Alfonso Liepino choreografiją.

Lapkričio 6 d. (sekmadienį) Naujosios parapijos bažnyčioje pamaldos. Po pamaldų vyksta bendrai į mauzoliejų Korp! Garbės Nario A. A. Ant. Smetonos pagerbti.

Į korporacijos šventės minėjimą ir pobūvį yra pakviesti dalyvauti visi Tautinių Korporacijų Sambūrių suvažiavimo dalyviai iš New Yorko ir Chicagos. Tikimasi sulaukti svečių taip pat iš Detroito, Toronto, Rochesterio ir kt. vietovių.

Išnuomojami 2 dideli šviesūs kambariai,

dirbantiems vyrams. Galima pasinaudoti virtuve. Lietuvių rajone, geras susisiekimas. Skambinti ryte ar vakare. HE 1-6412

UŽ BEDARBES PAŠALPOS PAKĖLIMĄ

Naujas bedarbių pašalpos pakėlimo planas pakels Ohio bedarbių pašalpas į tokį lygį, apie kokį kalbėjo prez. Eisenhoweris ir rekomendavo darbo sekretorius Mitchell.

Naujas įstatymas, jei bus įvykdytas: pakels pašalpas nuo \$33 iki \$50 per savaitę; padidins priedus šeimos nariams, mokėjimo laiką prailgins iš 26 sav. iki 39 savaičių, duos daug kitų pagerinimų. (Sk.)

PRIES BEDARBES PAŠALPOS PAKĖLIMĄ

Lapkričio mėn. 8 d. bus balsuojama dėl bedarbių pašalpos pakėlimo. Nesenai Ohio valstybėje tokia pašalpa buvo pakelta iš \$35 iki \$39 per savaitę.

Nauju įstatymu būtų pakelta iki \$59 per savaitę. Arba 1.47% per valandą, dirbant 40 valandų savaitėje. Tai dažnai atvejais daugiau, negu gauna dirbantysis. Tat kam tada dirbti? Todėl ir reikia prieš jį balsuoti. (Sk.)

PROPOSED LAW To Increase Unemployment Initiative Petition

YES	NO
Dalsuokite NE prieš Bedarbių Pašalpos Pakėlimą Lapkričio 8, nes —	
• tas viskam pakels kainas \$47,000,000 per metus;	
• tas sutrauks tinginius ir apsilaidėlius į Ohio.	

CUYAHOGA COUNTRY DIVISION
OHIO INFORMATION COMMITTEE
604 Hanna Building, Paul Brokaw, Secretary

L. T. A. SAMBŪRIŲ SUVAŽIAVIMAS

Lietuvių Tautiniams Akademiniams Sambūriams, esantiems Clevelande, New Yorko ir Chicagoje susitarus, 1955 m. lapkričio mėn. 5 ir 6 dienomis Clevelande, Colonial Garden salėje, 1960 E. 79 St., šaukiamas visų L.T.A. Sambūrių narių suvažiavimas:

- XI. 5 d. 1 val. po pietų darbo posėdis ir 8 val. vakare pobūvis pas Neolituanus,
- XI. 6 d. 10 val. ryto pamaldos Naujosios parapijos bažnyčioje ir po to a. a. prez. A. Smetonos įkopo aplankymas.

Į šį suvažiavimą maloniai kviečiami ir kitose vietose gyvenantys lietuviai akademikai, kurie domisi LTA Sambūrių veikla.

P. J. Keršis

buvo išvykęs į Pittsburghą dalyvauti mirusios sesers — Marcelės Matulevičienės laidotuvsė. Vėlonė buvo sulaukusi 73 m. amžiaus.

Ramioje vietoje išnuomojami 2 kambariai

Galima su maistu arba be maisto. Kreiptis: 745 E. 118 St. Telef.: PO 1-6015

Išnuomojamas

kambarys su garažu St. Clair — Eddy Rd. rajone. Skambinti nuo 5 iki 8 val. vakaro tel.: PO 1-5007

Išnuomojamas kambarys

Gražus, sekantis už vonios. Namų privilegijos. Teirautis: 8109 Morris Ave. telef. SW 1-0327

Išnuomojamas kambarys

Galima naudotis virtuve. Teirautis: UT 1-1357

Patark ir kaimynus,

kad prenumeruotų DIRVĄ

Sveikinimai ir linkėjimai sukaities proga

WILSON and CO. INSURANCE

12927 SHAKER BLVD.

AT SHAKER SQUARE

WY 1-5800

SAVE
Part Of Every Pay

The Cleveland Trust Company
FOUNDED 1894 FIRST BANKING SERVICE
THE BANK FOR ALL THE PEOPLE
WE WELCOME YOUR SAVINGS

Laukia

Clevelando tunto DLK Kęstučio vilkiukų dr. vės draugininkas paskn. Vladas Bacevičius praneša, kad draugovės sueigos šaukiamo kiekvieną sekmadienį 10 val. Dirvos patalpose. Tėvai, kurie nori savo berniukus leisti šion dr. vėn, prašomi juos atsiųsti sueigon.

Išnuomojamas kambarys

merginai ar moteriai. 5 kambarių bute gyvena tik viena moteris.

Telef.: EN 1-2910
Šaukti 5 val. p. pietų.

4 miegamų kambarių namas

E. 75 St., netoli St. Clair. 8 kambariai, gaso šildymas autom. vandens šildymas. Geram stovy.

4 butų plytų apartamentas, E. 72 St., netoli St. Clair. 3 garažai.

J. J. Hrovat Realty
19901 Lake Shore
KE 1-6576

PIX BEVERAGE

45 rūšių alus. Kiti gaivinantieji gėrimai. Vynai ir šampainai, vietiniai ir užsienio.

Parengiama vestuvėms, baliams, pobūviams. Atidaryta kiekvieną dieną nuo 9 ryto iki 10 vakaro.

Krautuvę dabar tvarko lietuvis savininkas.

6903 SUPERIOR AVE.
EX 1-3311

DAŽO IR POPIERIUOJA

NAMUS
Ant. Kirkilas

Kreipkitės ir gausite geriausią patarnavimą.
7204 Donald Ave. Tel. EN 1-3844 (52)

Ar jau įstojai į

VILTIES draugiją?

FRIENDLY FLOWER SHOPPE

Nebrangios gėlės vestuvėms, laidotuvsėms ir kitiems reikalingas. Įvairūs naujai gauti augalai, papuošalai dovanoms. Lietuviški "Rūta" saldainiai. Augalai po 49 ct.

Gaunami money orders (galioja ir užsienyje)

ATIDARYTA NUO 10 RYTO IKI 8 V. VAK. IR SEKMADIENIAIS
6901 SUPERIOR AVE. TELEF.: HE 1-6339

Mes kepame visokius pyragus, lietuvišką duoną, tortus ir kitus skanumynus. Prašant išvežiojame į namus.

ST. CLAIR BAKERY

Sav. O'Bell-Obelenis

6212 Superior Avenue Tel. EN 1-6525

Antroji mūsų krautuvė yra

1404 E. 66 Street Tel. EN 1-4551

Čia Jūs gausite įvairiausių vyną, alų ir geriausius mėsos produktus.

Kreipkitės į mus ir būsit patenkinti

Baldus, šaldytuvus, televizijos aparatus, laikrodžius, įrankius, žaislus ir beveik visus kitus buto ir asmens reikmenis galima pirkti iš urmo sandėlių pigiau negu išpardavime tarpininkaujant

BALTIC Supply Company

"Baltic" atstovas Br. Snarskis priiminėja interesantų "Dirvos" namuose trečiadieniais. Dėl informacijų ir priėmimo laiko skambinti tel. KE 1-0210.

KREIPKITES Į MUS — GAUSIT GERIAUSĮ PATARNAVIMĄ

BILL SCHLEKIE PLUMBING CO.

Vincas Šlekys

ELEKTRINIS SURŲ ISVALYMAS

VARINIŲ VANDENS VAMZDŽIŲ PRAVEDIMAS

SW 1-0327 VU 3-5063

LIETUVAIČIŲ MOTERŲ KIRPYKLOJ

Speciali pusmetinių nuolaida antradieniais, trečiadieniais ir ketvirtadieniais — po \$6.50.

TERRACE BEAUTY SOLON

1161 East 71 St.
UT 1-1641

Kai sergat — Jūs tuoj šaukiat gydytoją. Kodėl tai nešaukti žinovą, kad gerai patartų svarbiausiais saugumo reikalais ir apdraustų Jūsų ateitį.

Gyvybės, nelaimių, ugnies, automašinių apdrauda
Skambikite: SK 1-2183

PAULINA MOZURAITIS,
agentas

J. S. AUTO SERVICE

Sav. J. Švarcas
7015 Wade Park Ave.
Tel. HE 1-6352

Atdara nuo ryto 8 iki 7 v. v.

AUTOMAŠINŲ TASYMAS

Šį mėnesį papiginta kainą įdedam už \$6.95 duslintuvą Chevroletui, už \$7.05 Fordui, už \$8.95 Pontiacui, už \$12.50 Oldsmobilui. Dideli papiginimai dedant duslintuvus ir išmetamus vamzdžius visoms mašinoms.

Kreipkitės į J. S. AUTO SERVICE

BATŲ KRAUTUVĖ BATŲ TAISYMAS

Sav. J. Kamaitis

1389 E. 65 St.
East 65 and Wade Park

Atdara nuo 10 val. ryto iki 7 val. vakaro.

Nauji batai ir batų taisymas mano krautuvėje daug žemesnėmis kainomis, negu jūs mokate kitur. Ateikit ir įsitikinkit.

J. CIJUNSKAS LAIKRODININKAS

Taiso ir parduoda laikrodžius apyrankes ir kitas brangenybes. Sąžiningas ir garantuotas darbas prieinamomis kainomis.

6210 Dibble Ave.,
Cleveland 3, Ohio
Tel.: EX 1-0376

REMONTO DARBAI

Atlieku mažus ir pagrindinius namų remontus, tinko darbus, medžio darbus ir dažymą bei dekoravimą.

V. Rickus
Tel. HE 2-0683
1505 Addison Rd. (52)

PRADĖKIT MAŽA SUMA! BET PRADĖKIT DABAR!

Santaupos apdraustos iki \$10.000
3% palūkanų.

PASKOLOS JOSŲ PERKAMIEMS AR STATOMIEMS

NAMAMS

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave. HE 1-2498
Cleveland, Ohio

MONCRIEF

Visų metų ORO VEDINIMAS

ŠALDO vasarą — ŠILDO žiemą

Aplankykit savo kaimynistės Moncrief pardavėją

THE HENRY FURNACE CO. MEDINA, O.

I. J. SAMAS JEWELER

Šveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai. Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairūs dovanų pasirinkimas.

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre
Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

LEIMON'S CAFE

VISŲ LIETUVIŲ SUSITIKIMO VIETA

Alus. Vynas. Degtinė. Konjakai. Kiti gėrimai.

Įvairus valgiai, šeštadienį vakarais šokiai grojant geram orkestrui

731 E. 185 ST. KE 1-9737

LIETUVIŲ KLUBAS

6835 SUPERIOR AVE. EX 1-1143

Visi lietuviai laisvalaikį praleidžia savo Klube. Visos lietuvių organizacijos parengimus rengia tik lietuvių salėje.

Klubo ir salės vadovybė visus lietuvius kviečia čia nuolat lankytis, susitikti draugus ir artimuosius.

Pilnai padengta apdrauda HI 2-7626

WM. DEBBS PAINTING CO.

WM. DEBESIS

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
1132 Summit Dr. Cleveland 24, Ohio

P. J. KERSIS

609 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: MAin 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiestiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairiose apdraudos-insurance reikaluose.

Sutaisau paskolas pirmo morgčio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

JAKUBS & SON FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakub & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
25 metal simpatinge ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue ENdicott 1-1763
936 East 135 Street KE 1-7770

DIRVA

★★★
THE FIELD

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 1272 East 71 St., Cleveland 3, Ohio. — Telefonas: Henderson 1-6344, Redaktorius Balys GAIDŽIŪNAS (buto telefonas: GL 1-3976).

Stalinas grobia Lietuvą...

Kaip buvo sudarytas Lietuvos-Sovietų Sąjungos Tarpusaviškos pagalbos paktas

II

Lietuvos vyriausybė, apsvačiusi Maskvos pasiūlymus, nutarė jų nepriimti, nes sovietų karinių bazių įsteigimas Lietuvoje pastatytų Lietuvos nepriklausomybę į pavojų. Vietoje karo bazių, Lietuva siūlė sudaryti specialinę misiją iš Lietuvos ir Sovietų Sąjungos generalinių štabų.

Spalio 7 dieną Urbšys grįžo į Maskvą. Kritikuodamas sovietų pasiūlymą, Urbšys, tarp kitko pareiškė: "... toks savitarpinės pagalbos paktas kokį dabar siūlo Sovietų Sąjunga, būtų, Lietuvos vyriausybės įsitikinimu, pažeidimas tradiciniai draugingų santykių ir sąjoms nepasitikėjimo tarp abiejų valstybių. Svetimos kariuomenės įkurdinimas taikos metu mūsų žemėje prislėgtų mūsų tautą ir išsų ją nustatytų prieš Sovietų Sąjungą. Tauta tokio kariuomenės įvedimo į Lietuvą nesuprastų kitaip, kaip Lietuvos okupacijos. Sovietų Sąjungos kariuomenės įvedimas į Lietuvą pažeistų mūsų nepriklausomybę. Tai sudarytų šaltinį nuolatiniams nesupratimams tarp abiejų kariuomenių, o taipgi tarp Sovietų Sąjungos kariuomenės ir civilinių gyventojų. Tos kariuomenės sutalpinimas ir maitinimas būtų mūsų sąlygomis labai sunkiai nugalimos problemos. Gi tarptautinėje plėtmėje Sovietų Sąjungos kariuomenės buvimas Lietuvos teritorijoje degraduotų Lietuvą į vasališką padėtį. Todėl Lietuvos vyriausybė siūlo tokį savitarpinės pagalbos paktą, kuris netik patenkų Lietuvos saugumo reikalus, bet leistų jai ir toliau laikytis neutralumo."

Tačiau Urbšio įrodinėjimai netikino Molotovo. Molotovas prikašėjo, kad Lietuvos spyrmasis nepriimti tarpusaviškos pagalbos pakto kenkia jau sudarytiems paktams su Estija ir Latvija. Be to, Molotovas pakartotinai teigė, kad įgulos bus įvedamos tik šio karo metu ir kad nebus kišamasi į Lietuvos socialinę, ekonominę ir politinę santvarką.

"Lietuva turi nepamiršti, sakė Molotovas, kokiose sąlygose dabar gyvena Europa. Dabartinis karas dar nėra pilnai prasižėjęs, jo visas pasėkmes sunku dabar numatyti, ir todėl Sovietų Sąjunga negali nekreipti dėmesio į savo saugumą. Nežinia kas dar gali atsitikti vakaruose. Vokiečiai gali atsigręžti prieš mus, jei jie karą laimėtų. Anglų siekimai taip pat neaiškūs, jei Vokietija būtų parbloška. Jūs turite nepamiršti, kad Lietuva turi ilgą sieną su Vokietija ir kad ji negali lengvapėdiškai žiūrėti į tos sienos apsaugą. Lietuva nori išskirti save iš estų ir latvių padėties Sovietų Sąjungos saugumo atžvilgiu, tačiau aš turiu pabrėžti, kad Sovietų Sąjungai Lietuva yra daug svarbesnė negu Estija ir Latvija."

Sekantčiame posėdyje Stalinas pareiškė Lietuvos delegacijai: "Jei sovietų armijos įvedimą Lietuvos teritorijon mes žiūrime kaip į simbolį, kuris suteiktų Lietuvai ramumą tiek vidaus, tiek išorės atžvilgiu. Tai būtų Lietuvai "didelis skydas". Jei Jūs bijotės 35.000, tai mes galime padaryti nuolaidą iki

20.000 kariuomenės. Lietuvos vyriausybė turi suprasti skirtumą tarp vokiečių ir bolševikų metodų. Jei Lietuva būtų patekusi vokiečių įtakos zopon, tai jie, geriausiu atveju padarytų iš Lietuvos protektoratą. Mūsų gi metodas yra aiškus: Lietuvos nepriklausomybės nelieči, saugoti jos neliečiamybę prieš išorės pavojų ir palaikyti jos viduje pastovumą."

Kai Urbšys dar kartą pabandė diskutuoti, Stalinas grubiai pastebėjo: Vy slyškom mnogo dokazyvajte; kas reiškia — jūs per daug įrodinėjate. Tada Urbšys vėl kreipėsi į Staliną ir prašė jo sutikti sudaryti tarpusavių pagalbos sutartį b e įguly. "Niet" atsakė Stalinas. Akivaizdoje šios padėties Urbšys pareiškė, kad jis savo vyriausybės duotus įgaliojimus yra išsėmęs ir kad todėl turįs prašyti n a u j ū įgaliojimų.

Spalio 9 dieną du Lietuvos delegacijos nariai — ministro pirmininko pavaduotojas Bizauskas ir kariuomenės vadas generolas Raštikis išskubėjo į Kauną pranešti vyriausybei apie susidariusią padėtį.

Lietuvos vyriausybė buvo patatyta prieš sprendžiamos reikšmės problemą: priimti sovietų pasiūlymą ar laukti militarinės okupacijos. Iš tikrųjų Sovietų Sąjunga koncentravo savo kariuomenę Lietuvos pasieniu. Gavusi Vokietijos pritarimą, Sovietų Sąjunga galėjo laisvai vykdyti savo politinius siekimus. Į Lietuvą buvo daromas toks didelis spaudimas, kad Lietuvos vyriausybė nutarė priimti prietamą sutartį, kad išvengtų iesiogiai gresiančios karinės okupacijos.

Lietuvos detsimas labai užrūstino Kremliaus valdovus. Matyti, sovietai, propagandos sumetimais norėjo, kad sutartis būtų pasirašyta spalio 9 dieną, būtent, dieną, kada lenkai okupavo Vilnių. Sovietai pakeitė sutarties tekstą. Sujungė abi su-

tartis ir svarbiausia išmetė iš sutarties tą nuostatą, kuris riboją sovietų įguly pasilikimą Lietuvoje tik karo periodui. Kai Urbšys pastebėjo, kad jis taip pakeistos sutarties pasirašyti negalys, Molotovas pareiškė, kad projektas esąs priimtas Sovietų Komisarų Tarybos ir kad nuostatą dėl termino išbraukęs pats Stalinas.

Spalio 10 dieną 10 valandą po pietų Lietuvos Užsienio reikalų ministras pasirašė sutartį, dalyvaujant Stalinui, Vorosilovui ir Ždanovui. Tokiu būdu buvo patenkintas Ždanovo ir kitų bolševikų vadų valia: prakirstas langas į Baltijos jūrą Raudonosios Armijos pagalba.

★ SPAUDA ★

IR V E L I Š
P R A D Ž I O S...

Kaip to nuobodulio pasakoj: Vilkas užkliuva varčios ir vėl pradeda iš pradžių. Štai Simas Miglinas pagamino "Draugui" editorialą, pilną įrodinėjimų, kad Vilkas turi būti Europoje. Kam to reikia? Juk neturimo Vilką kelti iš Europos dar nėra ir atrodą, kad labai nedaug kas tą perkėlimo idėją begina. New Yorke buvo nutarta, kad bent Vilko sesija reiktų čionai pabandyti sušaukti, bet ir tam, pasirodo tiek mažą entuziazmo, jog dar nežinia, kada ji įvyks ir ar iš viso įvyks...

Problema yra ne perkėlimas, o Vilko darbo atitaisymas. Girdėti, kad net ir dabar Amerikon atvykęs dr. Karvelis pasikalbėjimuose su čionykščiais veikėjais pripažįsta, kad Vlike yra negėrai ir kad reikia taisyti. Tos pačios nuomonės esąs ir čionai besilankęs dr. E. Turauskas. Puse lūpų net ir pats S. Miglinas tą pripažįsta. Bet Reutlingene mėnesiais ir metais plakamasi dėl to taisymsio ir nieko neišsina. Tad nenustabu, jog kažkas mano, kad gal bent Amerikon perkėlus tą ligonį pasisektų pagydyti. Nors, kaip mes ne kartą jau pabrėžėm, vien tik perkėlimas nieko nepadės, jeigu nebus pasiryžimo pašalinti pačias neatitaisytas priežastis. O tos prie-

žastys, atrodo, ne ką menkliau atkaklios ir atsparios New Yorke, kaip ir Reutlingene...

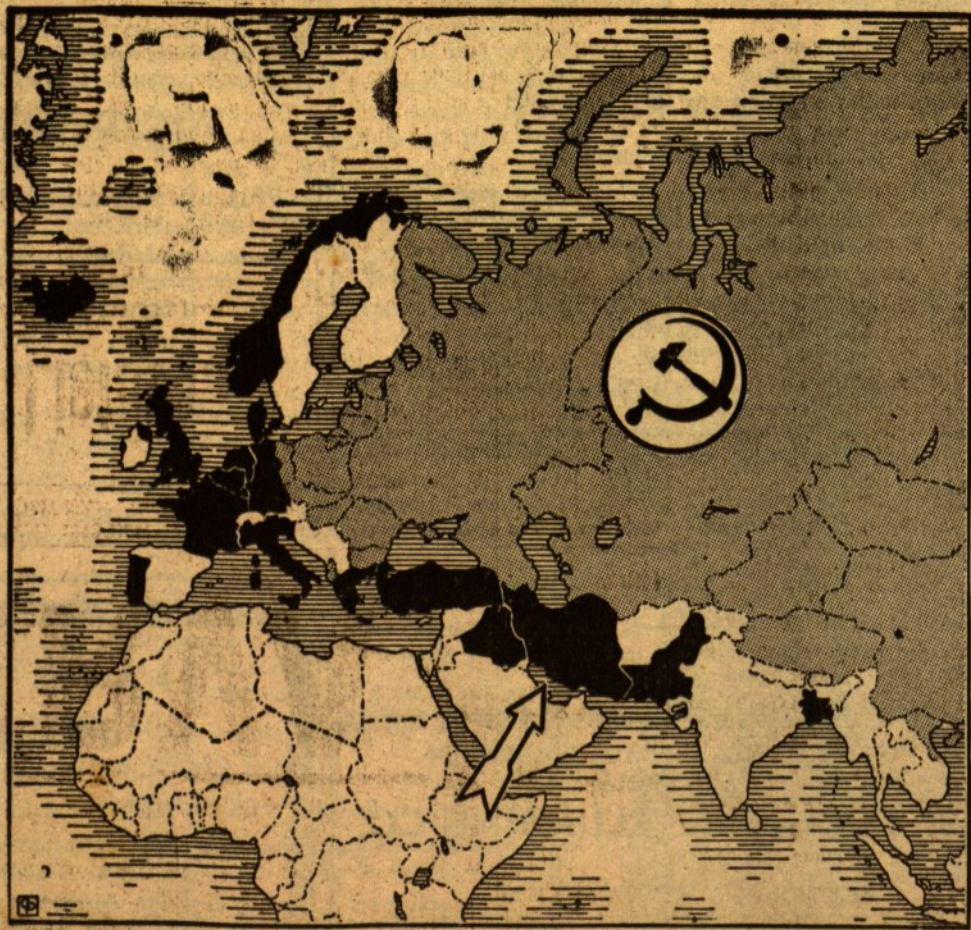
* * Nuobodžiausia, žinoma, vis dar skaityti tas pasakaites apie "frontą", apie tai, kad Lietuva gi Europoj, o ne Amerikoj esanti, kad Amerikoj jau ir taip pakanka veikėjų, o Europoj labiau reikia "veikti" ir t.t.

"Frontas prie kareivių niekada nebuvo keliavęs" — iškilmingai praneša S. Miglinas. Tai naujiena. Tik kur čia Vliko klausime frontas, kur kareiviai? Kai verčiamasi tokiais palyginimais, tai siūlosi mintis, kad čia kažkas švininiais kareivėliais žaidžia ir vaizduojasi tikrą karą... O jeigu Lietuva ne Amerikoj, tai ir ne Reutlingene, Lietuva yra prie Baltijos jūros, prie Nemuno. Vlikas negalėjo atlaikyti tame tikrajame fronte. Nieko nepadarysi. Bet tai nei kiek nepateisina Reutlingeno "Sodo gatvės" pripažinimo tikru ir vie-ninteliu netektos pozicijos pakaitalu.

S. Miglinas skundžiasi, kad "kaikuriuos Vlike esančios grupės pasimetė nuo pagrindinio tikslo, būtent, Lietuvos laisvinimo klausimą iškėitę į partinį išskaiciavimą". Čia tai daug tiesos, tik irgi labai senos tiesos. Dėl to ir kalbama, kad gal tik išjudinus iš Reutlingeno Vliką būtų galima nuo to supartiškėjimo dvasios nusikratyti (nors nedaug yra žymių, kurios tas vil-tis pateisintų).

Bet kas gi Reutlingene tą "supartiškėjimo" dvasią "palaiko"? Vilkas praktiškai šiandien susideda iš keturių asmenų, tebesivadinančių pirmininkais ar valdytojais. Šiais metais įvykę du platesni posėdžiai, kuriuose dalyvavo tie patys keturi ir dar kiti keturi, nei per nago juodymą nepakeitė to, kas pagrindinių keturių kombinuota. Niekas tiems keturiems nesukliudė nei daryti, nei nutarti, kada jie ko norėjo, ir net nebandė sukludyti. Tai kam gi čia įieškoti kokių kaltininkų, kažkokios "grupės"? Yra tas, ką nepakeičiomieji ketveriukė sukūrė, žinoma, su savų užnugarių palaiminimu.

Gale gražiai S. Miglinas siūlo, vietoj svarsčius vietovės pakeitima, atsigręžti į tiesioginį tikslą — į jėgų telkimą Lietuvos laisvinimo reikalui. Tik kam tai reikia rašyti į Chicagą, kada tikrieji adresatai yra po tuo pačiu stogu, kaip ir tų žodžių autorius. Nes ten yra įsigalėjęs ne jėgų telkimas, o atkaklus jų stūmimas į šalį. Dėl to jėgos, kurios norėtų telktis, ir dairosi, k u r j os galėtų iš tikrųjų susitelkti.

Iranui prisijungiant prie Turkijos-Irano pakto, karinės sąjungos tinklas (pažymėtas juoda spalva) supa Sovietų Sąjungą.

Kipro saloje nesiliaujant įvairioms demonstracijoms prieš anglus, anglų kariuomenės daliniai sustiprinti ir jie saugo visas svarbesnes vietas.

Gyvenimas Vorkutoj

(Atkelta iš 1 pal.)

kasyklų mechanizavimas nebuvo labai sėkmingas, nes žmonės nebuvo parengti mašinomis dirbti ir gamyba vietoj pakilusi net smuko. Neretai pasitaiko ir neorganizuoto sabotažo veiksmų: mašinos sugadinamos, elektros laidai nukertami ir apskritai darbo tempas sulėtinamas. Darbo sulėtinimas yra sėkmingos slaptos propagandos paseka. Ta propaganda iš lūpų ir lūpas skleidžiama pagrindinio rezistencinio judėjimo veikėjų.

* *

Pasakotojas pastaruoju laiku buvęs mašinos prižiūrėtoju ir gaudavęs mėnesinį atlyginimą apie 1000 rublių brutto. Dabar dirbama 8 valandas kasdien, pamainomis. Kadangi darbas neretai nutraukiamas, tai laisvų nuo darbo sekmadienių nėra, o yra viena laisvą nuo darbo pamaina betkuria dieną, atitinkanti kiekvieną sekmadienį ar valstybinę šventę.

Atlyginimas už darbą įvestas nuo 1952 metų sausio 1 dienos, bet pirmą kartą atlyginimas išmokėtas tik už 1952 metų balandžio mėnesį, o už pirmus tris mėnesius mokėta papildomai vėliau. Ligi tol kiekvienas privalejo dirbti tik už vadinaimą išlaikymą, visiškai nepatenkinamą. Taigi jau prie Stalino buvo prieita išvada, kad vergų darbo sąlygas reikia kiek gerinti, kadangi, kaip Baltijos jūros kanalo patyrimas rodė, yra nuostolinga juos per greitai numarinti. Bet tik po Stalino mirties palengvinimai tapo apčiuopiamesni.

Iš to 1000 rublių atlyginimo, kurį pasakotojas savo vergavimui pabaigoje (t. y., 1955 m. pirmąjį pusmetį) uždirbdavo, 500 rublių buvo išskaitomi policijai ir 350 — už išlaikymą. Taigi likdavo tik nepilni 150 rublių, kuriuos buvo galima naudoti maistui ar aprangai pagerinti. Maistas stovykloje daugiausia — avizinė sriuba, avizinė košė, be cukraus ir beveik be riebalų. Iš algos liekanos galima pirkti stipresnio maisto, bet kainos — sviesto kilogramas (du su viršum svarai) 30 rublių, margariną kilogramas 16 rublių, cukraus kilogramas irgi 16 rublių.

1000 rublių atlyginimas gaunamas vidutinio darbininko. Yra ir mažiau teuzdirbančių. Bet yra kvalifikuotų darbininkų ir spartuolių, kurie sugeba uždirbti net iki 3500 rublių, paskirais atvejais net iki 5000 rublių. Nors tokie nedaug, bet kaip kurie sovietiniai piliečiai sakydavę, kad kolūkiuose jie neturėdavę progos tiek uždirbti... Dėl to, sako, yra tokių, kurie bausmę atlikę tikrai savo noru sutinka toliau pasilikti dirbti Vorkutos srityje, vietoj grįžti į kolūkių...

* *

Vadinamųjų darbo spartuolių Vorkutoje atsiranda išimtinai tik iš senųjų sovietinių piliečių, nes jie esą labiau užgrūdinti sunkiose darbo sąlygose, ir jų reikalavimai aprangos bei maisto.

to atžvilgiu esą daug mažesni.

Kitiems tos sąlygos daug sunkiau pakeliamos ir fiziškai ir moraliai. Visų pirma klimatas — vidutinė metinė temperatūra 20 laipsn. Celsijaus žemiau nulio, be to blogas maistas, menkas apšvietimas ir neviltingas, nes daugumas nuteisti 20-25 metams. Bet kaip tik iš tų kitų — užsieniečių bei "naujųjų piliečių" daugiausia atsiranda tų, kurie dvasinį atsparumą ne tik patys išlaiko, bet ir kitiems palaiko. Juo sunkesnės sąlygos, juo ramiau ir kantriau jie jas pakelia ir kitus moraliai palaiko. Tokių tarpe nemaža esą katalikų bei protestantų dvasininkų.

* *

Po Stalino mirties, kada palengvinimai tapo labiau juntami, ypač užsieniečiai galėdavo su kombinuoti galimybę nedirbti, jeigu nenorėdavo. Mat, stovyklos gydytojų daugumas buvo užsieniečiai ar pabalčiai ir iš jų nesunku būdavo gauti ligonio pažymėjimą. Išimti čia sudaręs tik tulas profesorius Vilda, latvis, iš Rygos, irgi kalinys. Jis buvęs toks griežtas, kad net ir tikrai sergančiam atsisakydavęs išduoti pažymėjimą ir vydavęs dirbti. Galų gale jis pačių kalinių tapęs nužudytas.

(Prof. Vilde buvo Rygoje žinomas psichiatras, stipriai kairių pažiūrų. Bolševikams įsiveržus Latvijon, pirmomis dienomis skatino latvių veikėjus niekur nesišalinti, nes dabar kaip tik atėjo Latvijai geri laikai... Vis dėlto ir jis tuos "gerus laikus" susilaukė Vorkutoje...)

Rimtai susirgus, galima pakeikti ir į ligoninę, kuri gana gera, kadangi turi gerų gydytojų (iš kalinių tarpo). Neretai šie gydytojai esą "skolinami" ir į "laisvę", ypač jei kas iš partijos vyresniųjų sušeraga ir reikia svarbesnę operaciją atlikti. Net partiečiai savais vietiniais gydytojais mažiau pasitiki, nei tais "liaudies priešais".

* *

Po Stalino mirties ir vėliau įvykusių riaušių (kurios neapėmė visų Vorkutos stovyklų) įvesti šie svarbesni palengvinimai:

1) Tam tikroms sąlygoms esant, kalinys gali gauti leidimą ribotam laikui išvykti iš stovyklos;

2) Kalinio šeima gali kartą per metus jį aplankyti; jei lanko žmona bei vaikai iki 14 metų, kaliniui duodama viena savaitė atostogų praleisti drauge su šeima vadinamuose poilsio namuose;

3) Jei kalinys atlieka darbo normą visu šimtu nuošimčių, jis gali gauti 4 savaites atostogų (jei neturėjo tais metais kitokių pirmuosiuose punktuose minėtų privilegijų). Atostogos praleidžiamos stovyklos rajone, specialiam barake, kur patogesnės patalpos, yra biblioteka, pasivaikščiojimo aikštė ir kiek pagerintas maistas.

Kokia visų tų "palengvinimų" reikšmė? Ar jie duoda pamato lengviau atsikvėpti ir nusiraminti, kad net tokioje Vorkutoje, kurios vardas yra laikomas moderniosios vergijos simboliu, nebe taip blogai, kaip buvo?

Nėra reikalo nepripažinti, kad tam tikri palengvinimai regimai yra. Bet negalima pamiršti, kad tai yra vistiek vergovietė, ir tai, liudininkų nuomone, viena iš švelnesniųjų. Nereikia taip pat užmiršti, kad ta vergovietė yra bausmės vieta ne už tikrus nusikaltimus, o tik už įsitikinimus bei bandymą ginti neginčytinas savas teises. Ir pagaliau — koki tai palengvinimai! Taip, jei pirma kirto ranką iki alkūnės, o dabar tekerta iki riešo, tai jau "palengvinimas", bet vis dėlto...

SAARAS KARTOJA ISTORIJĄ...

Saaro kraštas dažnai buvo nesantaikos obuoliu tarp Vokietijos ir Prancūzijos. Ir niekad beveik nesurandama, pasibaigus karams, kitokio sprendimo, kaip tą kraštą sutarptautinti.

Po pirmojo pasaulinio karo Saaro kraštas kurį laiką buvo Tautų S-gos žinioj. 1935 m. sausio 13 d. įvykdytuose balsavimuose virš 90% visų balsų pasisakė už susijungimą su Vokietija.

Po antrojo pasaulinio karo Saaras išgyvena tą pačią istoriją. Štai Prancūzija ir Vokietija, sprendama tą ginčą, paruošė Saaro krašto sueuropėjimo planą ir atidavė gyventojų balsavimui. Balsavimuose 423,434 balsai prieš 201,973 balsus pasisakė prieš tą planą. O kaip žinia, Saaro krašto vokiečių vadai ir agitavo pasisakyti prieš tą planą ir jungtis su Vokietija.

Po balsavimų prancūzams palankus min. pirm. J. Hoffmann tuoj atsistatidino ir vėl pakibto ties šia problema naujas klausukas.

* SUDARYTA KULTŪROS FONDO TARYBA

Bendruomenės Valdyba spalio 20 d. posėdyje papildė Kultūros Fondo statutą ir sudarė Kultūros Fondo Tarybą. Į Tarybą savo atstovus kviečiamos išrinkti arba paskirti įvairios kultūrinės mūsų institucijos, draugijos, ansambliai ir t.t., taip pat į ją kviečiami ir paskirų šakų kultūrininkai bei atskiri lietuvių kultūrą remią asmenys. Numatyti 28 Tarybos nariai. Bendruomenės Valdyba imasi parengiamųjų darbų, kad būtų galima netrukus sušaukti Kultūros Fondo Tarybą pirmojo posėdžio. Tarybos narių daugumą sudarys chiegiškiai, tad ir jos reziduoja moji vieta bus Chicago.

Atskirų vietovių mūsų kultūrininkai bei lietuvių kultūros rėmėjai kviečiami tuojau pat imtis Kultūros Fondo skyrių organizavimo darbų.